

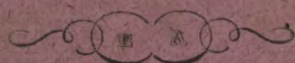
ΚΡΙΣΙΣ

ΤΟΥ

ΒΟΥΤΣΙΝΑΙΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΥ

ΤΟΥ

1874

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΙΑΣ

ὑπὸ τῆς διωστρυφώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας

1874

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣΕ

Τῇ Γραμ. Κ. Καποδ. - Γραμμ. Γ. Βαρβ. Γραμ.

778

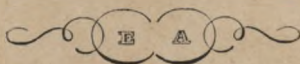
ΚΡΙΣΙΣ

ΤΟΥ

ΒΟΥΤΣΙΝΑΙΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

ΤΟΥ

1874

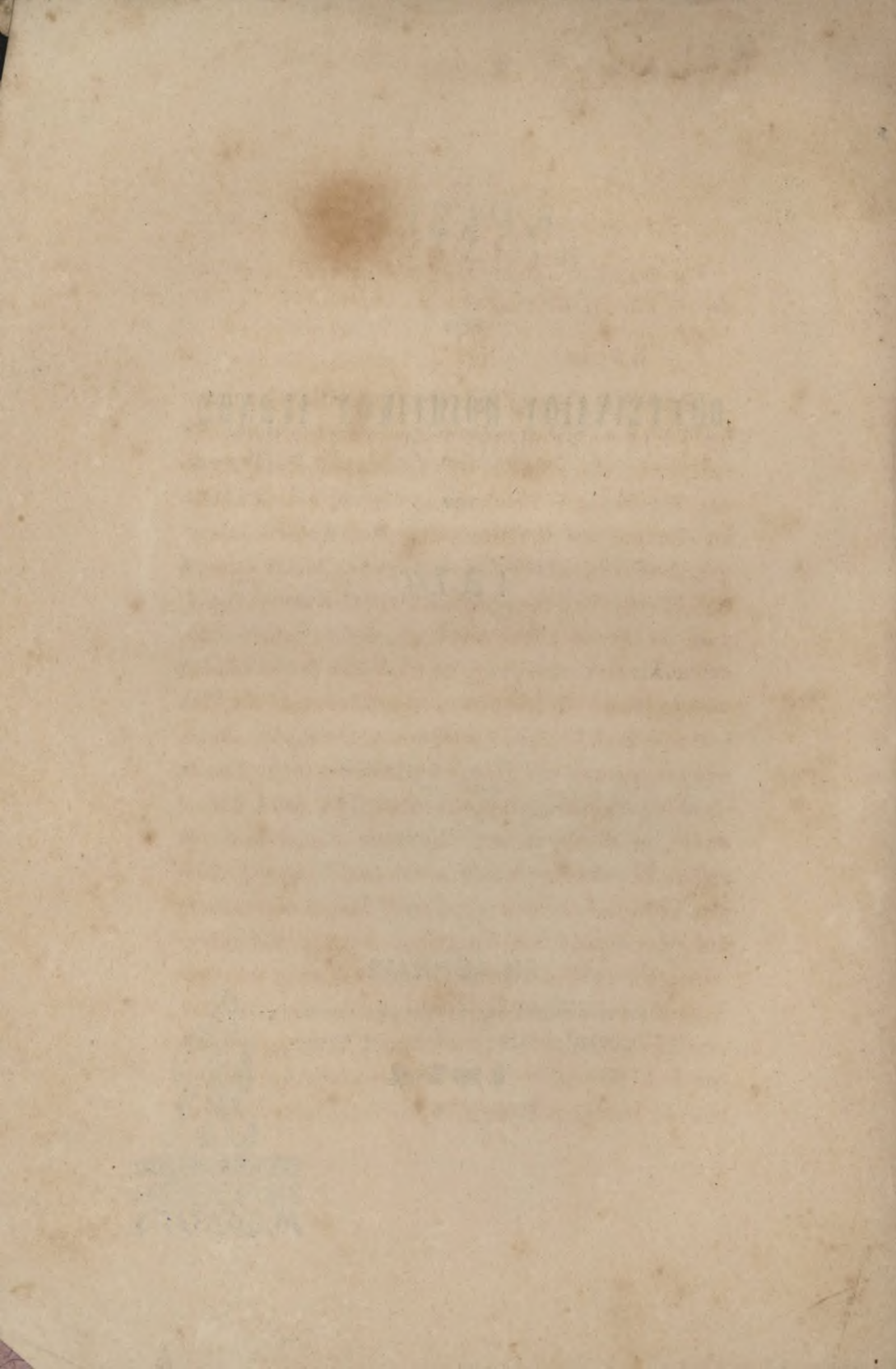
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Αἰόλου καὶ Ἀκαδημίας

1874

Τὴν ἐπομένην ἔκθεσιν ἀνέγνω ὁ καθηγητὴς, καὶ μέ-
λος τῆς τῶν κριτῶν ἐπιτροπῆς Κ. Ἀφειτούλης.

Κύριοι!

Ἐπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ τὸν Ῥαγκαβὴν ἵνα συγ-
γράψας ἀναγνώσῃ ἐνώπιον ὑμῶν τὴν ἔκθεσιν τῆς
ἐπιτροπῆς τῶν κριτῶν περὶ τοῦ προκειμένου ἀγῶ-
νος. Πρόθυμος δ' ὁ σεβάσμιος ἐκεῖνος καὶ τῶν Μου-
σῶν λάτρης καὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν λειτουρ-
γὸς, ἀνεδέχθη καὶ ἐξετέλεσε τὸ ἔργον. Ἀλλ' ἡ κραυγὴ
τῆς ὁδύνης διαπτᾶσα τὰ πελάγη ἐπὶ πτερύγων ἀνέ-
μων, ἐκάλεσεν αὐτὸν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου,
τοῦ κυλίωντος τὸ ὠχρὸν, τὸ πένθιμον ρεῦμά του διὰ
τῶν ἐρήμων τῆς Ἀφρικῆς, — ἐκάλεσεν αὐτὸν, ἵνα
ἐπιτελέσῃ τὸ θλιβερόν καθῆκον τοῦ πατρὸς, παρι-
στάμενος παρὰ τὴν κλίνην ἐπιθανάτου υἱοῦ. Ἐκεῖσε
συνώδευσαν τὸν πνευστιῶντα πατέρα φεῦ! ἀτελε-
σφόρητοι αἱ εὐχαί μας. Ἐνταῦθα ἀναμένουσι τὸν
καλὸν κάγαθόν συμπολίτην καὶ συνάδελφον οἱ πόθοι
μας οἱ θερμοί. Σπείσατε, κύριοι, δάκρυ συμπαθείας
ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τοῦ δυσμοίρου πατρὸς, καὶ παρα-
σκευασθῆτεν' ἀκούσῃτε παρ' ἐμοῦ ξηρὰν τὴν ἀπαγγε-
λίαν τῶν γνωρίμων ὑμῶν καὶ μελιχίων του φθόγγων.

«Τῇ ἐντολῇ τοῦ Πανεπιστημίου πειθαρχῶν», λέ-
γει ὁ κ. Ῥαγκαβῆς, «ἐν ᾧ ὑπὲρ τὸ τεταρτημόριον
αἰῶνος διετέλεσα πρῶην διακονῶν, καὶ μετ' ἀρχαίων

συναδέλφων τὴν κρίσιν τοῦ Βουτσιναίου ἀγῶνος καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς γνώμης αὐτῶν ἀναδεχθεῖς, εἶποτε ἠγγόησα πόσον ὀχληρὰ ἐστὶ τοῖς ἀκούουσιν ἡ μακρηγορία τοῦ οὐχὶ λίαν ἄξια ἀκροάσεως λέγοντος, θὰ ἐδιδασκόμην τοῦτο ἐκ τῆς ἐνίοτε ἀνυποφόρου ἀναγνώσεως 23 ποιημάτων, παρουσιασθέντων ἐφέτος εἰς τὸν ἀγῶνα, ὧν οὐδὲν περιωρίσθη καὶ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ ἀγωνοθέτου τεθέντα σῶφρονα ἐλάχιστον ὄρον, ἀλλὰ πάντα ὑπερεπήδησαν αὐτόν, τινὰ δὲ καὶ πλεόν ἢ εἰκοσαπλασίως ὑπερηχόντισαν. Δι' ὃ μὴ νομίζων δίκαιον νὰ συνυποστῶσι καὶ οἱ ἀκροαταὶ τὸν κάματον καὶ τὸν κόρον, οὓς ὑπέστημεν κατὰ καθήκον ἡμεῖς, θέλω προσπαθήσει πάσῃ δυνάμει νὰ βραχυλογήσω ἐπὶ τῶν ἔργων ἐκείνων, ἅτινα, ἂν πάντως ἀξιῶσιν ὅτι προέρχονται ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ, ἀνήκουσι βεβαίως εἰς τὰ παράσιτα αὐτοῦ ἐκεῖνα φυτὰ, ἃ πρέπει νὰ φροντίζωσι μᾶλλον ν' ἀνασπῶσιν οἱ κηπουροὶ τῶν Μουσῶν.

Ἀλλὰ δὲν δύναμαι, ἀρχόμενος τῆς ἐκθέσεως, νὰ μὴν ἐκφράσω τὴν λύπην μου, ὅτι μέχρι τῆς ιδρύσεως τῆς ἐθνικῆς Ἀκαδημίας, ἥτις ἔσται ὁ φυσικὸς, μόνιμος, καὶ πρὸς ἑαυτὸν συνεπὴς κριτὴς πάντων τῶν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν διαγωνισμάτων, ἡ κρίσις τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος στερεῖται σταθερᾶς δικονομίας, οἱ δὲ κριταὶ διαχυμαίνονται τῇδε καὶ κεῖσε δι' ἑλλειψιν ὠρισμένου μέτρου καὶ αὐστηρᾶς μεθόδου καθ' ἣν νὰ δικάζωσιν. Οὕτως, ὥς πρὸς τὴν γλῶσσαν ὅτε μὲν κατὰ προσωρινὰς ἀποφάσεις ἀπε-

κλείετο τοῦ ἀγῶνος ἡ δημοτική, διότι παρατηρεῖτο, ὅτι ὑπὸ τὴν πρόφασιν αὐτῆς παρεισέδυνεν ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀγραμματοσύνη· ὅτε δὲ ἐκηρύσσεται ἀποδεκτή, διότι ἴση πείρα λυπηρὰ ἀπεδείκνυνεν, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς καθαρευούσης δὲν συνεπῆγεν αἰέποτε καὶ τὸ σέβας πρὸς τὴν γραμματικὴν· τότε δὲ οἱ σολοικισμοί, μὴ δικαιολογούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς χρήσεως, ἐφαίνοντο ἀσχημότεροι. Ὡς πρὸς τοὺς διαγωνιζομένους δὲ, τὸ πρῶτον μὲν ἠνοίγετο τὸ στάδιον προσιτὸν τοῖς πᾶσιν, ἔπειτα δὲ, ἐπειδὴ ἐλαμβάνοντο οἱ κριταὶ συνθήκως ἐκ τῶν τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῶν, ἀπεκλείοντο οἱ καθηγηταὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος, ὅστις καὶ διὰ τοῦτο, πλὴν ἰσως καὶ ἄλλων λόγων, ἀπώλεσεν ὃν κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀγωνοθέτου ἔπρεπε νὰ ἔχη καὶ πρέπει ν' ἀναλάβῃ ὑψηλὸν χαρακτῆρα, καὶ ἀντὶ τοῦ προσκαλεῖν εἰς ἀμίλλαν καὶ ἀναδεικνύειν τὰς ἀνωτάτας καὶ τὸ ἔθνος μᾶλλον δυναμένης νὰ τιμῇσιν ποιητικὰς διανοίας, περιστάλη κατὰ μέρος πολὺ εἰς γυμνάσματα, ἄξια τὰ πολλὰ μόλις ἐν τοῖς σχολείοις ὑπὸ τῶν διδασκάλων νὰ κρίνονται, ἵνα μὴ εἴπωμεν νὰ ἐπιτιμῶνται· τούτων δ' ἕνεκα αὐξάνει μὲν ὁσημέραι ὁ ἀριθμὸς τῶν διαγωνιζομένων, ἐλαττοῦται δὲ ἡ ἀξία τῶν διαγωνισμάτων. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον τέλος τῆς ἐκθέσεως τῶν κριτῶν, εἴθισται ὅτε μὲν αὕτη, διατρέβουσα περὶ ἕκαστον τῶν ποιημάτων, νὰ λεπτολογῇ τὰ τε προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, εἰς διδασκαλίαν αὐτῶν τε τῶν κρινομένων καὶ τῶν ἄλλων, ὅτε δὲ πάλιν, φειδόμε-

γοι ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἀκροατῶν οἱ κριταί, ν' ἀντι-
παρέρχωνται σιγῶντες τ' ἀνάξια λόγου, περὶ μόνᾳ
δὲ τὰ βραβεύσιμα καὶ ἐπαινετὰ νὰ κατατείνωσιν
τὸν λόγον.

Τὸ καθ' ἡμᾶς, σκόπιμον νομίζομεν νὰ πατήσω-
μεν τὴν μέσσην ὁδόν, καὶ ἐν κεφαλαίῳ διαλαβόντες
περὶ τινων ἐλαττωμάτων ἃ ἔχουσι κοινὰ πολλὰ τῶν
εἰς τὸν παρόντα διαγωνισμὸν παρουσιασθέντων ἔρ-
γων, νὰ διατρίψωμεν μακρότερον ἐπ' ἐκείνων μόνων,
ἅτινα δι' ἰδιαιτέρων ἀρετῶν διακρίνονται.

Καὶ πρὸ παντὸς μὲν ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ ὑπο-
μνήσωμεν τοῖς, ὡς φαίνεται, τούτου ἐπιλανθανομέ-
νοις, ὅτι σκοπὸς τοῦ παρόντος διαγωνισμοῦ εἶναι ἡ
ποίησις, ποίησις δὲ εἶναι ὅ,τι ὑψιστον συλλαμβάνει
ἡ διάνοια καὶ ἐκφράζει ἡ γλῶσσα· ὥστε ματαιο-
πονεῖ πᾶς ὁ θηρεύων τοῦ ἀγῶνος τὸ ἄθλον ἂν μὴ
ἐξέχη περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, καὶ μὴ συν-
αισθάνηται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἔμπνευσιν τὴν μεταρσιοῦσαν
τὸ πνεῦμα εἰς ὕψη μηδαμῶς προσιτὰ εἰς νόας χα-
μαιπετεῖς.

Ἡ γλῶσσα εἶναι τῆς ποιήσεως τὸ περίβλημα,
ἀναπόσπαστον ἀπ' αὐτῆς, ὡς τὸ δέριμα ἀπὸ τοῦ σώ-
ματος. Ὁ ποιητοῦ ἀξίωσιν ἔχων καὶ περὶ τὴν γλῶσ-
σαν ἀδόκιμος ὢν, κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ γλύπτου,
τοῦ περὶ ἐν καὶ μόνον χωλαίνοντος, περὶ τὴν γλυ-
φὴν τῆς ἐπιφανείας, ἢ τοῦ μουσικοῦ τοῦ ἀγνοοῦντος
τῶν μουσικῶν ὀργάνων τὴν χρῆσιν. Ὁ ἀγράμμα-
τος ποιητῆς, ἂν ἀληθῶς ἔλαβε τὴν ἔμπνευσιν παρὰ

τῶν Μουσῶν, εἶναι ἔτι μᾶλλον κατακριτέος διότι παρημέλησε τὴν καλλιέργειαν τῆς γλώσσης, καὶ ἑστερήθη τοῦ ὀργάνου δι' οὗ δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἔμπνευσιν. Λέγοντες δὲ γλῶσσαν καὶ καλλιέπειαν, δὲν ἐννοοῦμεν τὴν κατὰ κανόνας λέξιν καὶ φράσιν, ἀλλὰ τὴν ἀρμόζουσαν ἑκφρασιν, τὴν δύναμιν, τὴν χάριν, τὴν ὡς εἰπεῖν ἐλαστικότητα, γραφικότητα καὶ πλαστικότητα τῆς ἐκφράσεως, ἀφ' ὧν ὡς ἀπὸ μαρμαιρούσης συναρμογῆς πολυτίμων λίθων πλέκεται ὁ ἀγλαὸς στέφανος τῶν Μουσῶν. Ταῦτα δ' ἀναγκαζόμεθα ν' ἀποτείνωμεν πρὸς ἐκείνους αἰτινες μετ' ἀφελοῦς πεποιθήσεως κατέρχονται εἰς τοὺς ποιητικὸς ἀγῶνας, ὡς δυστυχῶς καὶ εἰς τὸν τοῦ ἔτους τούτου, οὐ μόνον ἄμοιροι πάσης καλλιτεχνίας γλωσσικῆς, ἀλλ' οὔτε καὶ τὰ γραμματικὰ στοιχεῖα τοῦ λόγου μεμαθηκότες καλῶς, καὶ γέλωτα ὀφλισκάνοντες ὡς εἰς πανήγυριν δημοτελεῖ παρυσιαζόμενοι αὐχμηροὶ καὶ ἀνυπόδητοι καὶ ἀτημελεῖς.

Καὶ μή τις ἀντιτάξῃ τοὺς δημοτικὸς ποιητάς, ὡς μηδέποτε τὴν γλῶσσαν σπουδάζαντας. Οἱ δόκιμοι ἐξ αὐτῶν, ὧν τὰ λαοφιλεῖ ἔργα περιάδονται ἀπ' αἰῶνος εἰς αἰῶνα, ψάλλουσιν εἰς γλῶσσαν ἔχουσαν καὶ αὐτὴν γραμματικὴν, οὐχὶ μὲν γραπτὴν, ἀλλ' ὅμως ὠρισμένην καὶ αὐστηράν. Τῆς γραμματικῆς δὲ ταύτης εἰσὶ κάτοχοι οἱ αὐτοδίδακτοι ἐκεῖνοι ἀοιδοὶ ἐκ φυσικῆς ἀγχινοίας καὶ ὀξείας παρατηρήσεως, καί, ἔμπειροι τῆς ἰδίας αὐτῶν διαλέκτου, διαπρέπουσιν εἰς τῆς λέξεως τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν χρῆσιν.

Καὶ ἀπατῶνται οἱ δοξάζοντες ὅτι ἀπόνως καὶ ἄνευ σπουδῆς γράφεται ἡ δημώδης ἐκείνη γλῶσσα, ὅταν γράφηται ὅπως εἰς τὴν ποίησιν πρέπει. Περὶ τοῦ ἐναντίου δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν ὁ Χριστόπουλος, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ζαλακώστας, ὁ Παράσχος, καὶ αὐτὸς ὁ ἑναγχος ἀποθανῶν Τερτζέτης, ὁ εὐγενῶς αἰσθανθεὶς καὶ γράψας γέρων ἀοιδὸς, ὁ θερμὸς λάτρης καὶ ἀπλοϊκὸς πανηγυριστὴς τῆς 25 Μαρτίου.

Ἄλλ' εἰς τὴν ποίησιν δὲν ἀρκεῖ μόνως τῆς γλώσσης ἡ καλλονή. Τὸ ἔνδυμα τοῦτο τῆς Μούσης πρὸς τὴ λαμπρότητι τοῦ ὑφάσματος ἀπαιτεῖ καὶ εὐπρέπειαν σχήματος, ὃ ἐστὶν ἀνεπίληπτον στιχουργίαν. Καὶ γράφεται μὲν ἡ ποίησις ἐνίοτε καὶ ἐν λόγῳ πεζῷ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ὁ πεζὸς λόγος ἀναπτεροῦται μέχρι ποιήσεως· ἀλλὰ καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου ἔχει ἴσας ἡ μὴ καὶ καθυπερτέρας τὰς δυσχερείας, διότι ἡ μὲν στιχουργία δι' ὠρισμένου μηχανισμοῦ τοῦ ρυθμοῦ ὁδηγεῖ καὶ τοῦ ἀμβλυτέρου τὴν ἀκοήν, καὶ εἶναι τύπος εἰς ὃν ἐγκολάπτεται μονοῤῥύθμως ἡ φράσις, ἐν ᾧ ἡ ποίησις ἐν λόγῳ πεζῷ πρέπει νὰ κατακλητῇ δι' ἀρμονίας ἣν ποδηγετεῖ μόνη ἡ καλλαισθησία τοῦ γράφοντος. Ὁ δὲ στίχους γράφων ὀφείλει νὰ μὴ λησμονῇ ὅτι πρέπει νὰ γράφῃ αὐτοὺς ἐντελεῖς, διότι ἡ στιχουργία εἶναι καλλιτεχνία, ἡ δὲ καλλιτεχνία δὲν ἐπιδέχεται μετριότητα. Ὑπάρχουσι κανόνες ἀρμονίας, τομῆς, ὁμοιοκαταληξίας, οὓς πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ αἰσθάνηται, καὶ οὓς ὁ ἀθετῶν οὐ μόνον ποιητὴς, ἀλλ' οὔτε στιχουργὸς καὶ δύνανται νὰ

κληθῇ. Ἡ ὁμοιοκαταληξία δὲν εἶναι ἀναπόφευκτος πάντοτε· οἱ ἀρχαῖοι ἡγνύουν αὐτὴν, παρ' ἡμῖν δὲ εἶδη τινα ποιήσεως δύνανται, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἴσως πρέπει, καὶ νὰ τὴν ἀποφεύγωσιν· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀνομοιοκαταλήκτου ποιήσεως λέγομεν ὅ,τι σχεδὸν περὶ τῆς πεζῆς. Οἱ κίνδυνοι αὐτῆς εἰσὶ πολλῶ μείζονες τῶν ὅσους νομίζει ὁ ἀδέξιός μελουργός· διότι ὁ τὸν χαλινὸν τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἀποπτύσας, ἂν αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ ἡξέυρῃ νὰ συνέχῃ καὶ καθοδηγῇ, κινδυνεύει νὰ ἐμπίπτῃ εἰς ἀχανῆ καὶ ἀνούσιον ἀπεραντολογία. Ἀλλ' ὁ ἅπαξ δεχθεὶς τὸν χαλινὸν τῆς ὁμοιοκαταληξίας πρέπει νὰ στέργῃ αὐτὸν, καὶ νὰ σεμνύνῃται ἐπ' αὐτῷ ὥς ὁ τὰ χρυσᾶ φάλαρα περιτεθειμένος εὐγενὴς ἵππος, καὶ νὰ ὑποβάλληται ἀβιάστως καὶ φαιδρῶς καὶ εἰς τοὺς δυσχερεστάτους τῶν κανόνων αὐτῆς, ἐπωφελούμενος αὐτοὺς, ἀλλ' οὐχὶ ὑπ' αὐτῶν ἠττώμενος. Καὶ οὐδὲν μὲν λέγω περὶ τῶν ἀγνοούντων ὅτι ἐν παροξυτόνιοις καὶ προπαραξυτόνιοις ὁμοιοκατάληξιαὶ πρέπει ἀκριβῶς νὰ ὁμοιοκαταληκτῇ κατὰ τὴν προφορὰν πᾶσα ἢ κατάληξις μέχρι τοῦ τόνου· διότι οἱ μὴ ἀκολουθοῦντες τὸν κανόνα τοῦτον ποιοῦσιν ἐξαίρεσιν, καὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς εὐαρίθμους ἐκείνους οὐραγούς τῶν ἀγωνιστῶν, ὧν μόλις ποτὲ μνεῖαν ποιοῦνται οἱ δικασταί. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ διὰ πτωχείαν ἀναμιγνύοντες στίχους ὁμοιοκαταλήκτους μετ' ἀνομοιοκαταλήκτων, ὥς μαρτυροῦσι τινα τῶν νῦν διαγωνιζομένων ποιημάτων. Ἀναντιρρήτως δὲ πλείονες εἰσὶν οἱ ἀμαρτάνοντες

περὶ τὴν βαρύτονον ὁμοιοκαταληξίαν, οἱ ὡς δικαιολογίαν προτείνοντες τὸ ἔθος τῶν Ἰταλῶν ποιητῶν καὶ τοὺς ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτῶν βαδίσαντας ἀξίους τινὰς ποιητὰς ἡμῶν. Οὗτοι ὁμοιοκαταληκτοῦσιν ἀρχόμενοι ἐκ τοῦ τελευταίου ἐντόνου φωνήεντος, ἐν ᾧ ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ νὰ ὁμοιοκαταληκτῇ ὅλη ἡ τελευταία συλλαβή, ὡς χωρίζεται κατὰ τὴν γραμματικὴν. Ὁ κανὼν οὗτος ἔχει λόγον ἀκουστικόν. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ὅτι ἔξοχοι ποιηταί, ὁ Χριστόπουλος, ὁ Ῥίζος, οἱ Σοῦτσοι ἐσεβάσθησαν αὐτόν, ἵνα ἡ ἀπαράβατος. Ὁ ἀθετῶν αὐτόν δεικνύει ἀσθένειαν, μόνος δὲ ὁ ἰσχυρὸς δικαιούται νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν στέφανον τῶν Μουσῶν. Οἱ τοιοῦτοι περιορισμοὶ δυσχεραίνουν τὴν στιχουργίαν ἀληθῶς, ἀλλὰ διὰ τοῦτο εἰσὶ προτέρημα μᾶλλον ἢ ἐλάττωμα. Οὐδεὶς ἀναγκάζεται νὰ στιχουργῇ· εἰς δὲ τὸν μὴ δυνάμενον νὰ στιχουργήσῃ ἀπταίστως, λέγομεν, ἀπεχέτω.

Μετὰ τὴν γλῶσσαν καὶ στιχουργίαν ἔπεται ἡ γνῶσις τῆς ποιητικῆς τέχνης, τῶν εἰδῶν τῆς ποιήσεως καὶ τῶν κανόνων, οὓς κατὰ τὴν διάφορον φύσιν αὐτῶν ἐπιβάλλει ἡ αἰσθητικὴ. Ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐποποιίαν, περὶ ἧς σήμερον ὁ ἀγὼν, ἀπαιτεῖται ἡ οἰκεία ἐξ ἀντικειμένου ἀντίληψις, τὸ σῶφρον διηγηματικὸν ὕφος, τὸ ἀδιάπτωτον ἐκ τοῦ κάλλους, τοῦ ὕψους καὶ τοῦ ἀξιώματος τῆς ποιήσεως, τῆς ἐπικῆς μάλιστα, ἡ ἐντεχνος καὶ ἐνδιαφέρουσα πλοκὴ, ἡ εὗρεσις καὶ ἡ συνεπὴς ἀνάπτυξις τῶν χαρακτήρων. Δυστυχῶς δὲ παρατηρήσαμεν ὅτι πολλοὶ τῶν ἐφέτος

προσελθόντων ποιητῶν οὔτε καὶ ὑποπτεύονται ὅτι ὑπάρχει τέχνη ποιητική, ἔχουσα κανόνas ἐστηριγμένους ἐπὶ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἔπους, καὶ καθιερωμένους ὑπὸ μεγάλων ποιητῶν, ἐξαγγελλόντας δὲ ὑπὸ μεγάλων φιλοσόφων καὶ κριτικῶν, καὶ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, τοῦ Ἀριστοτέλους, Ὁρατίου, Βοαλῶ καὶ ἄλλων.

Ὑπεράνω δὲ καὶ γλώσσης καὶ στιχουργίας καὶ τῶν κανόνων τῆς ποιητικῆς αἰωρεῖται ἡ ἔμπνευσις, τὸ μυστηριῶδες τῆς μούσης φίλημα, αὐτὴ ἡ ψυχὴ τῆς ποιήσεως, ἥτις ἐμφυσᾶται ἀλλὰ δὲν διδάσκεται, καὶ ἥς ἀνευ πάντα τ' ἄνω εἰσὶ νεκρὰ καὶ ἄχρηστα, ἐνῶ πάλιν ἀνευ ἐκείνων αὕτη δὲν κατέρχεται ἐκ τοῦ αὐλοῦ αὐτῆς ὕψους, οὔτε ἀποκαλύπτεται.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν προτρέψωμεν τοὺς μὴ αἰσθανομένους τὸ θεῖον πῦρ ἐν ἑαυτοῖς, τοὺς μὴ κατόχους τῆς γλώσσης εἰς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἔκτασιν καὶ ἐντέλειαν, τοὺς μὴ περὶ τὴν στιχουργίαν δεξιούς καὶ μὴ ἐγκρατεῖς τῶν νόμων τῆς ποιητικῆς, νὰ μὴ ματαιοπονῶσι διώκοντες τὰ ἀνέφικτα εἰς αὐτοὺς, τὴν ἄμορφον νεφέλην ἀντὶ τῆς Ἥρας, ἴδωμεν νῦν κατὰ πόσον οἱ εἰς τὸν σήμερον ἀγῶνα ἀποδυσθέντες δικαιοῦνται νὰ ἔχωσιν ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ἄθλου.

Ἐκ τῶν εἰκοσιπέντε παρουσιασθέντων ποιημάτων δὴ ἦσαν ἐκπρόθεσμα, καὶ δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν, ὅπερ δὲν νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ καταλογισθῇ ὡς κακὴ τύχη τοῖς ποιηταῖς αὐτῶν. Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν 23 ἐν, τὸ ἐπιγραφόμενον ὁ «Βιασμὸς», εἶναι ὑπὸ

πάσαν ἔποψιν ἀνοίκειον εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ κατώτερον πάσης κρίσεως. Ἀπέχομεν δὲ νὰ κρίνωμεν καὶ τὰς δύο συλλογὰς «Ἀνάμικτα» καὶ «Μαραμμένα δαφνοφυλλὰ» καλουμένας, διότι εἰς ἑλνρικαὶ, ὁ δὲ ἀγὼν εἶναι ἐφέτος ἐπικὸς· καὶ ἐκ τῆς ἀποχῆς δὲ ταύτης ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ προσθέσωμεν ὅτι οὐδ' ὁ ἀγὼν οὐδ' οἱ ποιήσαντες πολὺ ζῆμιοῦνται.

Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἴσως ἔδει νὰ τάξωμεν καὶ ἄλλην συλλογὴν τὰ «Ἄσματα Ἄσμάτων» ὧν ὁ χαρακτήρ εἶναι ἐπικολυρικὸς, ἢ ἀληθέστερον οὐδ' ἐπικὸς εἶναι οὐδὲ λυρικὸς, καὶ στερεῖται πάντων τῶν προσόντων ἃ ἀνωτέρω καταδείξαμεν ὡς ἀποτελούντων ἐν γένει τὸ ποιητικὸν προῖόν.

Πολὺ ἐπικώτερον δὲν εἶναι οὐδὲ τὸ φέρον τίτλον «Τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον» καίτοι διηρημένον εἰς πέντε ὠδὰς ἢ ἄσματα· διότι ἡ διαίρεσις εἰς ἄσματα δὲν ἀποτελεῖ τὸ ἔπος, ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ φύσις. Ποίησις δὲ, οὐδὲν διηγούμενη, καὶ εἰς 24 γράμματα ἢ ῥαψωδίας διαιρεθῇ, δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἐπικὴ ἢ διηγηματικὴ. Ἀλλ' ἂν ἐλλείπωσιν ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου οἱ χαρακτῆρες τῆς ἐπικῆς ποιήσεως, δὲν ἐνυπάρχουσιν εἰς αὐτὸ οὐδ' οἱ τῆς λυρικῆς· καὶ ἡ μὲν γλῶσσα αὐτοῦ εἶναι ὀγκώδης μᾶλλον ἢ ἀκριβής, ἡ δὲ λέξις σπανίως κυρία, καὶ ἀσθενεστάτη ἡ στιχουργία, μεταπίπτουσα ὡς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τοῦ τροχαϊκοῦ εἰς τὸν ἱαμβικὸν ρυθμὸν καὶ τὰνάπαλιν, καὶ ἡ ὁμοιοκαταληξία τοσοῦτον ἐνδεής,

ὥστε, ἐν ταῖς δεκαστίχοις στροφαῖς, μόνον οἱ τέσσαρες στίχοι ὁμοιοκαταληκτοῦσιν. Ὡς δὲ πρὸς τὸ περιεχόμενον, τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ παραιτοῦνται οἱ κριταί, προτιμῶντες νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι δὲν τὸ ἐνόησαν.

Δύω δ' ἐκ τῶν ἀληθῶς διηγηματικῶν ποιημάτων ἡ «Δέσπω» καὶ «ἡ Ἑλλάς ἐν ἁγῶνι», εἰσὶν ὅλως παιδαριώδη, οὔτε ὑπὸ τῆς γλώσσης τὴν ἐποψιν, οὔτε ὑπὸ τὴν τῆς στιχουργίας ἢ τῆς ἐπινοίας καὶ τῆς ἐμπνεύσεως δυνάμενα νὰ ἐξετασθῶσι σπουδαίως.

Πέντε δ' ἑτέρα «ἡ Κόρη τοῦ Σεῖχ-οὐλ-Ἰσλάμη» — «ἡ Λαῦρα» — «ἡ Μονὴ τοῦ Ἀρχαδίου» — «ἡ Νεδέλκα» — «οἱ Πειραταί», ἔχουσι μὲν ἄλλα ἄλλας ἀρετάς, οἷον γλώσσαν γραμματικῶς ὀρθήν, στίχους πολλάκις ἐναρμονίους, ἐνιαχοῦ τινα χάριν περὶ τὴν ἐκφρασιν, ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν ὑπερέχουσι κατὰ πολὺ. Εἰσὶ δὲ τούτων τὰ κυριώτερα· ἡ ἔλλειψις ἀκριβείας καὶ ἐκλογῆς τῆς λέξεως, τόνου καὶ εἰκονικῆς χροιᾶς τῆς ἐκφράσεως, ἡ τοῦ στίχου ἀτέλεια, ἡ ἀμελής καὶ χωλαίνουσα ὁμοιοκαταληξία, τοῦ μύθου ἡ ἀδέξιος πλοκή, ἡ πάσης εὐρέσεως ἀπουσία καὶ ἡ ἀντὶ ποιητικοῦ ὕψους ἰσχνὴ πεζολογία μετὰ πατάγου καὶ στόμφου λέξεων. Ἡ «Κόρη τοῦ Σεῖχ-οὐλ-Ἰσλάμη» εἰς ἀνομοιοκαταληκτοὺς ἐνδεκασυλλαβούς ἰταλιζούσης προσωδίας, ἔχει μὲν τινα μέτρια προτερήματα γλώσσης, ἀλλὰ στερεῖται δέσεως καὶ

λύσεως πιθανῆς καὶ ἐνδιαφερούσης, καὶ εὐρέσεως
 ἡθους καὶ χαρακτήρων, καὶ κατὰ πάντα τὰ λοιπὰ
 εἶναι ἔργον παντάπασι μέτριον.—Ἡ «Λαῦρα», ἔρ-
 γον ἄχρουν τὴν γλῶσσαν, ἀσθενὲς τὴν στιχουργίαν,
 ἀτελὲς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ἄμοιρον κυριολεξίας
 καὶ ἀκριβείας, πραγματεύεται ὑψηλὸν ἀντικείμενον
 κατὰ τρόπον ἥκιστα ποιητικόν καὶ τῆς ὑποθέσεως ἄξιον.
 Ἡ «Μονὴ τοῦ Ἀρχαδίου» εἶναι κατὰ πάντα τῆς
 Λαύρας ἄξια ἀδελφῇ ἀμφοτέραις δ' ἔπρεπε καλη-
 τέρα ποιητικὴ μοῖρα. — Ἡ «Νεδέλκας» ἔχει μὲν
 τὴν στιχουργίαν ἱκανῶς καλὴν, τὴν γλῶσσαν ῥέου-
 σαν καὶ ὀρθήν, ἀλλὰ πάντῃ ἄχρουν καὶ χαλαράν·
 ἡ δὲ σύνθεσις εἶναι πεζή, ἐκλελυμένη, ἄνευ ἐνδια-
 φέροντος καὶ οἰκονομίας, διότι διὰ πολλῆς μακρη-
 γορίας διηγεῖται ὅτι κακοῦργος σατράπης θέλει νὰ
 σφάξῃ ἐνάρετον κόρην, καὶ σφάζει αὐτήν. Εἶναι δὲ
 οὐ μόνον ψυχρὸς, ἀλλὰ καὶ ἀδέξιος ὅπως ὁ τρόπος
 τῆς ἐκθέσεως, ὡς ὅτε νέος τις Ἕλλην, ὅστις οὐδόπως
 ἄλλως κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον, ἔρχηται νὰ παρακαλέσῃ
 τὸν Ἀρχιερέα νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τοῖς Προξένοις
 ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς Νεδέλκας, καὶ νομίζῃ ἀναγ-
 καῖον δι' 170 στίχων νὰ τῷ διηγηθῇ, τίνες ἦσαν οἱ
 γονεῖς του, ποῖος ὁ τέως βίος του, ποῦ ἐπολέμησε,
 καὶ ἐν γένει τὴν ὅλην βιογραφίαν του.—Οἱ δὲ «Πει-
 ραταὶ», τερατολόγος ἀλληγορία, περιέχουσα φιλο-
 σοφίαν κοινῶν ἢ μᾶλλον κενῶν τόπων, σύγκειται
 ἐκ διπλοῦ ὀνειρίου δύω ἐραστῶν, ὧν ἡ μὲν εἶδε καθ'
 ὕπνον ὅτι τὴν ἥρπασαν οἱ πειραταί, ὁ δὲ ὅτι παρη-

κολούθησεν ἐκείνην νηχόμενος, ὅτι ἐγένετο ὁ ἴδιος γλαυξ, καὶ ὅτι ἐψάλλε πένθιμα ᾠσματα ἀπὸ κλάδου. Ταῦτα δὲ πάντα τὰ παράδοξα καὶ τὰ ἄσκοπα ἐκτίθενται ἐν γλώσση καὶ διὰ στίχων περὶ ὧν οὐδεὶς ἰδιαίτερος ἔπαινος δύναται νὰ ῥηθῇ, καὶ τοῦτο διὰ τὴν ποίησιν εἶναι κατάκρισις ἱκανή.

Τρία δὲ ποιήματα, αἱ «Ἀποκρηαῖς τῶν Ἀθηνῶν», «ὁ φιλογενὴς Φούσκας», καὶ «ὁ Ἐξόριστος Διάβολος», ἐπαγγέλλονται τὴν κωμικὴν ἢ σατυρικὴν ποίησιν ἐκ τούτων ὅμως τὰ δύο πρῶτα σφεοῦνται τοῦ πρώτου στοιχείου ποιήσεως τοιαύτης, τῆς εὐφυίας, πρὸς δὲ καὶ πάντων τῶν χαρακτηριστικῶν πάσης ποιήσεως, διότι οὔτε ἐμπνευσιν ἔχουσιν, οὔτε τέχνην περὶ τὴν διασκευὴν, οὔτε εὐτυχὴ σιχουργίαν, οὔτε γλῶσσαν ἐπιμελετημένην. Καὶ αἱ μὲν «Ἀποκρηαῖς», ἐν σίχοις ὁμοιοκαταλήκτοις εἶναι παντελῶς ἀνάξιοι λόγου· ὁ δὲ «Φούσκας» ἐν ἀνομοιοκαταλήκτοις οὐχὶ πάντοτε κακοῖς, σπανίως αἴρεται ὑπεράνου πεζοῦ καὶ κακοζήλου ἄρθρου ἐφημερίδος, οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὴν ποίησιν ἔχοντος. Εὐτραπελώτερον τούτων εἶναι ὁ «Ἐξόριστος Διάβολος», ἀνομοιοκατάληκτον καὶ αὐτὸ, ἀλλ' ἐνίοτε παρεμβάλλον ὁμοιοκαταληξίας καὶ καλὰς καὶ πλουσίας· ἡ δὲ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ τοι ὑπέροχος τῆς γλώσσης πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντων, ἅτε σύντονος οὔσα πολλάκις καὶ εἰκονικὴ, λυπεῖ ὅμως διὰ τῶν βεβιασμένων ἐκθλίψεων τῶν ληκτικῶν φωνηέντων, καὶ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν αὐξή-

σεων, τοῦ μέτρου χάριν, ἅτινα ἐμφαίνουσιν ἀδυναμίαν· ἔχει δὲ καὶ ταυτολογίας, καὶ τῆς φράσεως ἀδέξιον πολλάκις κατασκευὴν καὶ τομὴν, ἀπ' ἐναντίας τῶν κανόνων τῆς καλλιλογίας οἷς ἡ ποίησις πειθαρχεῖ. « Κολλητική ἀσθένεια εἶν' ἡ πολυλογία » λέγει που ὁ ποιητής, καὶ τὸ ἀποδεικνύει ὁ ἴδιος, διότι τὸ ποίημα αὐτοῦ εἶναι κατὰ πολὺ μέρος πολυλογία χαμαίζηλος. Καίτοι δὲ φοβούμενοι μὴ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀποδείξωμεν τῆς ἀσθενείας τὴν κολλητικότητα ἂν μακρολογήσωμεν ἔτι μᾶλλον περὶ τοῦ οὐχὶ λίαν δοκίμου τούτου ποιήματος, ὅμως ἔργον δικαιοσύνης θεωροῦμεν νὰ μὴ ἀποσιωπήσωμεν, ὅτι κέκτῃται ἀστείαν τινα χάριν τὸ μέρος τὸ ἐπιγραφόμενον Ἀθηναϊκὴ Παραλοή, καὶ οὐχὶ ἀφυῆς ἐστὶν ἡ δηκτικὴ ὀξύτης τῆς παρωδίας τινῶν ἐκ τῶν συγχρόνων ποιητῶν. Εἶναι δὲ τὸ ποίημα τοῦτο τὸ πρῶτον, ἐξ οὗ νομίζομεν, ὅτι δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν περικοπὰς τινάς, χωρὶς νὰ δυσαρεστήσωμεν πολὺ τοὺς ἀκροατάς.

Στ' ἄσπρο χεράκι τῆς ἑς τὸ μυρωδάτο,
στοὺς κοντυλένιο, στοὺς μαλακὸς,
μὴ ἀγγελόμορφῃ κόρη, ὁρῶσατο
κρατοῦσε ῥόδο, παρθενικό.

Τὸ φῶς μου ἔρριχνα πότε στοὺς χέρι,
πότε στοὺς ῥόδο, πότε στὰ δυό,
κι' ἂν κάποι' ἔστρεφα καὶ σ' ἄλλα μέρη,
μήπως ἔμπορῶσα τάχα νὰ διῶ;

Τὰ ῥάτια γύριζαν, μὰ καρφωμένο
τὸ φῶς μου πάντα, ἔβλεπ' αὐτό,
τ' ἄθωο, ἄδολο, τὸ μυρωμένο
τὸ θεῖο ζευγάρι, τὸ ζηλευτό.

Εἶδε πῶς κύτταζα, καὶ μοῦ προσφέρει
εὐθὺς τὸ ῥόδο νὰ μυρισθῶ,
μὰ 'κεῖ ποῦ ῥύριζα, φιλῶ τὸ χέρι
χωρὶς ὁ μαῦρος νὰ στοχασθῶ.

Μόλις τὸ φίλησα, ἔξαφνα κἄτι
'στὴ μύτη νοιώθω νὰ μὲ κρατῇ,
βάζω τὸ χέρι μου, μὴν ἦν' ἀπάτη,
βλέπω ἓνα δόκανο μὲ κλωστή!

Τραβῶ . . . δὲν ἔβγαине τὸ δοκανάκι,
ἐνθ' τραβοῦσα καὶ τὴν κλωστή,
ἔξαφνα ῥόθαλε ἓνα παιδάκι,
κι' ἀπὸ τὴν ἄκρη κρατοῦσ' αὐτή.

Κάνει διανέμματα καὶ μὲ κυττάζει
μέσα στὰ ῥάτια καλὰ καλὰ,
γυρίζει ῥίστω του τὴ γλῶσσα ῥάζει,
τὴν κόρη βλέπει κι' ὅλο γελά!!

Παιδί μου φαίνεται πῶς τὸ μυαλό σου
δὲν θὰ ζυγιάζῃ τόσο πολὺ,
ἄνοιξε γρήγορα τὸ δόκανό σου,
'πῆρες τὴ μύτη μου γιὰ πουλί;

«Αὐτὸ τὸ δόκανο τοὺς νέους πιάνει,
λέγει, ἂν κ' εἶναι τόσο μικρό,
καὶ λίγο φαίνεται πόνο πῶς κάνει,
ὑστερὰ φέρνει πόνο πικρό.

Ἔχει γὰρ δόλωμα χέρι ὠρατο,
χαριτωμένο, καὶ διαλεχτό,
καὶ δυστυχία σ' αὐτὸν τὸν νέο,
ποῦ θὰ φιλήσῃ τὸ χέρι αὐτό.

Τοῦτο τὸ δόκανο, σ' αὐτὸν ποῦ πιάσῃ
κοστιάζει, ἄμοιρε, ἀκριβὰ,
εἶναι τοῦ Ἑρωτα, κι' ὡς νὰ γεράσῃ
ἀπὸ τῆ μύτη θὰ τὸν τραβᾷ.»

Τὸ λόγο τέλειωσε, κ' εὐθύς μ' ἀρχίζει
ἄχ! τὸν καύμένο, πόνος κακός,
ἄπονος πόνος, ποῦ βασανίζει,
πόνος ἀγιάτρευτος, καρδιακός.

Τὴν κόρη κύτταξα, νὰ ἴδῃ τί κάνει,
μήπως πιασμένη εἶναι κι' αὐτή,
μήπως ξεφύτρωσε κι' ἄλλο δοκάνει,
κι' ἀπὸ τῆ μύτη κι' αὐτὴ κρατῇ,

Τοῦ κάκου· ἐλεύθερη πάντοτε μένει,
κ' ἐνῶ γὼ κλαίω, αὐτὴ γελᾷ,
κι' ὅλο στὸν Ἑρωτα ἡ ὀργισμένη
γυρνᾷ καὶ λέγει, «τράβα καλὰ.»

Καιρὸς ἐπέρασε... καὶ ἀπὸ τότε
μὲ σέρνει ὁ Ἑρωτας, καὶ πονῶ,
ἄχ! πεισματάρη μου, τάχα ὡς πότε
θὰ μὲ παιδεύῃ τὸ ὄρφανό;

Ἄλλο χωρίον παραθέτομεν ἐκ τοῦ μέρους κα-
θ' ὃ τελεῖται ποιητικὸς διαγωνισμὸς καὶ ἀπαγ-
γέλλονται ποιήματα κατὰ μίμησιν δῆθεν τοῦ τρό-

που τινῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων συγχρόνων ποιητῶν,
οἷον τοῦτο, κατὰ ζῆλον τῶν ἄγαν ἀρχαῖζόντων.

Τοῦ Κίσσου ἡ μήτηρ ἑκάθητο ἐπ' ὄχθης ποταμίου,
ἤριξε τοίνυν μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐλιθοβόλει,
μειώθητι, ὦ ποταμὲ, τράπητι κατὰ νώτου,
ἔνθ' ἀντιπέραν πορευθῶ, εἰς τῶν κλεφτῶν τοὺς τόπους,
ἔνθ' ἔχουν οὗτοι σύγκλητον, ἔνθ' ἔχουσι λημέρια.
Τὸν Κίσσον φεῦ συνέλαβον, ἄγουσι δ' εἰς ἀγχόνην,
χίλιοι προηγοῦνται μὲν, δισχίλιοι δὲ τούτῃ
ἔπονται, πόρρωθ' ἔδαινε δ' ἡ τάλαινά του μήτηρ.

— Ποῦ εἰσιν, Κίσσε, ἡ ὀπλή καὶ τ' ἄθλια σαπράσσα;

— Παράφρων μήτηρ, φρεναλγής, κενὴ δὲ ἐγκεφάλου,
τὴν τάλαινά μου οὐ θρηνεῖς νεότητα καὶ ἀνδρίαν,
ἀλλὰ θρηνεῖς τὰ ὄπλα μου καὶ τ' ἄθλια σαπράσσα; •
Μόλις δὲ ἔτελείωσεν ὁ ἀοιδὸς ἐκεῖνος,
ἕτερος οὕτως ἤρξατο ἄδων τὸν Ζαχαράκην.

• Τίνας τὰ ὄρη τῶν Πατρῶν ἔνεκα ἴσταντ' ἤδη,
ἐμπεπλησμένους ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀκρύων;
ἄνευ χιόνος νήφονται, βρέχονται δὲ ἀβρόχως,
ἐκ τῶν κλεφτῶν φεῦ τῶν κλαυθμῶν καὶ τῶν μοιρολογίων,
Ἰωσήφ Ἄραψ διελθὼν, πορεύετ' εἰς Λαμίαν,
καὶ προσεκύνησαν αὐτὸν κλέφται ἀκηκοότες.

Ὁ κύων Ζαχαρίδης πλήν, οὐ προσκυνεῖν ἐθέλει,
πλήν πόλεμον ἐπιζητεῖ, βούλεται πολεμῆσαι.

Οὐ σε φοβοῦμαι Ἰωσήφ, οὐδὲ λογιζομαί σε,
τριακοσίου ἔχω γὰρ εἰς Ἄγραφα, ἐτέρους
εἰς Καρπενήσιον. καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν Λεβαδείαν
τριακοσίου, συνελόντι δὲ ὀκτακοσίου.

καὶ εἰς οὖρεα ἐξέρχομαι αὐτός κα' ἐν λημερίοις
τοῖς παλαιοῖς, ἐκεῖ δ' ἐλθὲ ἵνα ἀλλήλοις δῶμεν
τάς σφαῖρας μας, προσέτι δὲ καὶ ἵνα συμπλακῶμεν.
Ἐκ λημερίου βαίνει δὲ κα' ἐκ ῥάχως εἰς ῥάχιν, κτλ.

Ἐτέρου ποιητοῦ τρόπον ἀξιοῖ ὅτι μιμεῖται τὸ
ἐπόμενον.

« Καίπερ ἀπούσης
κ' ἄλλου βιούσης
σοῦ, θὰ τὸ 'πῶ'
ὅπου κ' ἂν ἦμαι,
ὅπου κ' ἂν κεῖμαι,
σὲ ἀγαπῶ.

Οὐδὲν ἡδύνει,
οὐδὲν φαιδρύνει
μου τὴν ζωὴν,
ἀλλὰ θηρεύω,
καὶ ἀλιεύω,
σοῦ τὴν πνοήν.

Θὰ εἶχον ἄλλην
θερμὴν ἀγκάλην,
ἄλλον παλμόν,
ἂν δὲν 'θεώρει
σοῦ νέα κόρη
τὸν ὀφθαλμόν

αὕτη ἡ καρδιά,
ἣν σὺ, κυρίξ
μου, πυρπολεῖς,
ἣν εἰς τὸ μνήμα,
ἄωρον θῶμά
σου, προκαλεῖς.

* Ἄν γέλως μόνον
εἶναι τῶν πόνων
μου, ἀμοιβή,
ὦ! δυστυχία,
ἀπελπισία,
τί θὰ συμβῇ!

Δὲν πεῖθομ' ὅμως,
ὦ ζωητόμος,
νόμῳ χρυσῇ,
ὅτι σκληρότης
ζῶσα, θεότης
μου, εἶσαι σύ. •

Καὶ τοῦτο πάλιν ἐτέρου ποιητοῦ συγχρόνου ἐπαγ-
γέλλεται μίμησιν.

Θέλω τὴν φίλην φθισικὴν, ἄσπαστον, στάκτην, κόριν,
ἄνεμον, ἐπιθανάτον, φάσμα, ἀθανασίαν,
αὐτὴν νὰ ἔχω ἀδελφὴν καὶ ἀδελφὴν μου μόνην,
ἀλλ' ὄχι καὶ νυμφίαν μου, ἀλλ' ὄχι καὶ νυμφίαν.

Δὲν θέλω ταύτην ἀνθηράν, ἀλλὰ καταβληθεῖσαν,
εἰς βόθρον ὀλισθήσασαν, ἄγγελον πεπτωκότα,
τὴν θέλω ἀμαρτήσασαν καὶ ἀποτεφρωθεῖσαν,
γνωρίζουσαν τί ἔπαθε, πλάνητ' ἀπηροδηκότα.

Νὰ μὴ λατρεύσῃ τὰ πτηνὰ, τὰ ἄνθη, τοὺς ἀστέρας,
τὴν μουσικὴν, μόνον ἐμὲ νὰ ἀγαπᾷ καὶ μόνον·
μὴ πᾶν πτηνόν, ἄνθος, ἀστήρ δὲν εἶν' ἐμπρὸς μου τέρας;
κ' εἶν' ἡδυτέρα μουσικὴ ἀπὸ τὸ ἄλ! τῶν πόνων;

Μισῶ πᾶν ἀγαπῶν πολλὰ, περιφρονῶ, ἐκθαίρω
τὸν Πλάστην μας, τὸν ἥλιον, τὸ ὕδωρ, τὸν ἀέρα,
λατρεύω μόνον τοὺς νεκροὺς, ζῶντας δὲν ὑποφέρω,
ἢ νῦξ μὲ θέλγει, μόν' ἢ νῦξ καὶ ὄχι ἡ ἡμέρα.

ὦ! ποῖα, ποῖα ἡδονή, ὦ! ἡδονὴ ὅποια!
ἀμφοτέρωι ῥεμβάζοντες νὰ βαίνωμεν ἑστὸ μνημα·
καὶ νὰ συναποθάνωμεν, ὅποια εὐτυχία!
αὕτη νὰ κόπη τὸ ἐμὸν, κ' ἐγὼ αὐτῆς τὸ νῆμα!

Τὸ κάλλος δὲ τὸ ἀγαπῶ, δὲν ἀγαπῶ τὸ κάλλος,
ὁπότεν εἶναι ὑγιές, ὁπότεν ἔχῃ ὑγείαν·
πᾶς ἄλλος ἅς τὸ ἀγαπᾷ, ἅς τ' ἀγαπᾷ πᾶς ἄλλος,
τ' ἀηδιάζω ἐντελῶς, μοι φέρει ἀηδίαν.»

(Ἐν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς θεωρεῖ τὸ ποίημα τοῦτο ἀξιότερον λόγου, τὴν δὲ πολυλογίαν, τὴν ἐνιαχοῦ, σκοπίμως παρείσακτον· τάσσει δὲ αὐτὸ μεταξὺ τῶν καλλιτέρων ἐκ τῶν δευτερευόντων.)

Ἦδη δὲ φθάνομεν εἰς τρία ποιήματα, ἔχοντα ἀληθοῦς ἔπους ἀξιώσεις καὶ βάρος, τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε θὰ κατεβυθίζοντο ὡς μόλυβδος εἰς τὴν Κασταλίαν, ἂν ἦτον αὐτοῖς ἐφικτὸν νὰ φθάσῃς μέχρις ἐκείνης.

Τὸ ἐν αὐτῶν «Ὁ Θεάνθρωπος Σωτήρ» εἶναι γεγραμμένον εἰς ἑξαμέτρους δυσκινήτους καὶ πολυλάκεις ἀρρήθμους, καὶ εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν μὲν, ἐστερημένην δὲ πάσης ἀκριβείας καὶ χάριτος, καὶ δι' ἐπιθέτων ὠνθυλευμένην, καὶ διὰ λέξεων ὑπὲρ μόνου τοῦ κεχηνότος ῥυθμοῦ τεθειμένων, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο πάλιν ἀνεπιτυχῶς. Ὁ ποιητὴς ἀνέλαβε τὸν ἱκανῶς ἄσκοπον ἀγῶνα τοῦ νὰ παραφράσῃ τὸ ὑπὸ πάντων ἐννοούμενον Εὐαγγέλιον, μεταφέρων αὐτοῦ τὸν ὥραϊον πεζὸν λόγον εἰς μονότονον καὶ ψυχρὰν στιχουργίαν, καταστρέφων τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀφέλειαν, περιβάλλων μακρὰ περιττὰ καὶ κακόζηλα ἐπεισόδια, ἀνὴρ εὐσεβής, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἀλλ' εἰς τῶν Μουσῶν τὴν λατρείαν

οὐχὶ ἡσκημένος, καὶ, ὡς φοβούμεθα, οὐχὶ λίαν προσφυῆς, τοῦ δὲ Κλοψτόκου τὴν ὑπαρξιν μηδὲ ὑποπευόμενος ὡς πειθόμεθα.

Τὸ δ' ἕτερον, « Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς, » σύγκειται ἐξ ἑννέα ἀσμάτων εἰς ἐξάμετρον, ἡ καὶ τὸν ὑποτιθέμενον ὡς τοιοῦτον, διότι ἐκτὸς τῶν δακτύλων, πλεῖστοι εἰσὶν ἐν αὐτῷ οἱ τριβράχεις, οἱ κρητικοί, καὶ ἄλλοι πόδες, πάντες ξένοι εἰς τὸν ἐξάμετρον, ὅστις ἕνεκα τῆς μετρήσεως κατὰ μονοποδῖαν καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐλλείψεως τοῦ σπονδείου, ἵνα ἡ σήμερον φορητὸς, πρέπει νὰ γράφηται μετὰ πλείσσης ἐπιμελείας, ὁ δὲ ποιητὴς νὰ φροντίζῃ νὰ νικᾷ αὐτὸς πάσας τὰς δυσκολίας, ἐὰν θέλῃ ν' ἀπαλλάξῃ τὸν ἀναγνώστην τῆς ἀηδίας· ἀλλ' ὁ τοῦ Τσιμισκῆ ποιητὴς πρὸς τὴν ἀρμονίαν τοῦ στίχου διόλου ἀφροντιστεῖ, συμφύρων συλλαβὰς μακρὰς ἢ βραχείας, τετονισμένας ἢ ἀτονίστους, μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν προσέχων, καὶ ἀφίνων τοὺς στίχους του νὰ μεταπίπτωσιν εἰς πεζὴν φράσιν ἄρρυθμον καὶ μονότονον· ἐνιαχοῦ δ' ἐμπλέκει καὶ ὁμοιοκαταληξίας, χείρονας τῶν ἐξάμετρων. Ἡ δὲ γλῶσσα ἀρχαίζει μὲν τὸν τύπον, σερεῖται ὅμως πάσης τῆς ἀκριβείας καὶ φιλοκαλίας, ἥτις ἀπαρτίζει τὴν ποιητικὴν καλλιλογίαν· τέλος δ' ἡ σύνθεσις τοῦ ποιήματος, οὔτε πλοκήν, οὔτε περιπετείαν, οὔτε εὐρεσιν, οὔτε ἐνδιαφέρον ἔχει, ἀλλ' εἶναι τις πεζὴ ἱστορικὴ ἀφήγησις, κατὰ τοῦτο τῆς ἱστορίας διακρινομένη, ὅτι δὲν ἔχει οὔτε ἀλήθειαν,

οὔτε πιθανότητα, οὐθ' ἦν τινα οὖν τῶν ιδιοτήτων λόγου ιστορικοῦ.

Τὸ δὲ τρίτον ἡ Μεσολογγιάς, ἂν τῷ εὖ ᾦν ἐν τῷ πολλῷ, θὰ παρεβάλλετο εὐλόγως πρὸς τὴν Ἰλιάδα, ὥς ἔχον ἰσαριθμούς ἐκείνη τὰς ῥαψωδίας, ἀλλ' εὐνοεῖται κατὰ τοῦτο καὶ μόνον. Ἄν δὲ μὴ συνεκτετο ἐκ στίχων δεκαπεντασυντάβων, καὶ τούτων μυρίων περίπου, καὶ ἀνομοιοκαταληκτων, δὲν θ' ἀνῆκε παντάπασιν εἰς τὸν παρόντα διαγωνισμόν, διότι οὐδένα ἔχει χαρακτῆρα οὐ μόνον ἐποποιίας, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει ποιήσεως. Εἶναι δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ διαφθορὰ τῆς πεζῆς ἀφηγήσεως τοῦ Τριχούπη ἢ οὔτινος ἄλλου περιγράψαντος τὰ κατὰ τὴν ἔνδοξον πτῶσιν τοῦ Μεσολογγίου. Τὸ δὲ μέγα τοῦτο ἐπεισόδιον ἀπεξέδουσε παντός τοῦ ἐνδιαφέροντος ἢ ἀτελεύτητος ψυχρολογία, ἥς τὰ χείρονα μέρη εἰσὶν ἐκεῖνα, καθ' ἃ ὁ συγγραφεὺς νομίζει ὅτι δι' ἀδεξίων παραβολῶν πτεροῦται εἰς ποίησιν.

(Ἐν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς νομίζει τὴν κρίσιν λίαν αὐστηράν, τὸν δὲ ποιητὴν εἰκάζει ὡς ἀρχαῖον σταδιοδρόμον τῶν Μουσῶν, ἐξ ἄλλων ὁμοίων ἔργων ἀπαυδήσαντα καὶ δεόμενον ἀναπαύσεως.)

Ἀλλὰ τύχη ἀγαθὴ! Παρήλθομεν ἤδη τὰ πεπηγότα πελάγη καὶ τὸν αἰδῶν ἡ πηλὸν, καί πως χλοάζει τὸν τεῦθεν τὸ ἔδαφος, ἀπὸ δὲ τῶν πέντε ὑπολειπομένων ποιημάτων γλυκυτέρα προσπνέει ἡμῖν Παρνασσιάς αὔρα, ἀναγγέλλουσα ὅτι προσ-

πελάζομεν, ἂν ὄχι εἰς τὴν κορυφὴν, ἀλλ' εἰς τοὺς πρόποδας καὶ τοῦ ἱεροῦ ὄρους.

Ἐν ἐκ τῶν πέντε τούτων ποιημάτων, τὸ ἐπιγραφόμενον «Τὰ καθ' Ἡρώ καὶ Λέανδρον,» μόλις ὑποπίπτει εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν, διότι εἶναι μετάφρασις, ἀληθῶς, ἀλλὰ καὶ δυστυχῶς, ἐλευθέρα τοῦ ὁμωνύμου ποιήματος τοῦ Μουσαίου, ὅπερ, ἂν οὐχὶ ἀπολύτως, ἀλλὰ σχετικῶς ὡς πρὸς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐγράφη, θεωρεῖται ὡς λόγου ἄξιον. Τοὺς 340 ὅμως στίχους ἐκείνου ὁ μεταφραστὴς ἐμήκυνεν εἰς 780, κακῶς ποιῶν, διότι αἱ προσθῆκαι οὐδόλως ἐβλάψαν τὸ πρωτότυπον· ἐν πολλοῖς μάλιστα ἐβλάψαν τὴν εὐγενῆ ἀφέλειαν καὶ τὴν σαφήνειαν ἐκείνου. Ἀλλ' ἔχει οὐχ ἥττον ἢ παρούσα μετάφρασις καὶ πολλὰ τὰ ἐπαινετὰ, ῥέουσιν καὶ ἀρμονικὴν τὴν στιχουργίαν, καθ' ἣν, ἀσθενῆ ὅμως ἔχον καὶ αὐτὸ, ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν λοιπῶν τὴν βαρύτονον ὁμοιοκαταληξίαν, ὑπερέχει πάντων τῶν προμνησθέντων ποιημάτων. Καὶ ἡ γλῶσσα δὲ αὐτοῦ δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος, καίτοι μὴ ἔχουσα πολλαχοῦ τὴν δέουσαν αὐστηρότητα περὶ τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως. Αἱ δ' εἰκόνες, καὶ αἱ πρωτότυποι, πλὴν ἐκείνων, ὅσας δανεῖζεται παρὰ τοῦ Μουσαίου, εἰσὶ πολλάκις ἐπιτυχεῖς, ἀλλ' εἰσὶ καὶ τινες, ὡς καὶ οὐκ ὀλίγαι φράσεις παρακεκινδυνευμέναι ἢ βεβιασμέναι, οἷον ὅτε λέγη τὸν θόλον τῆς ψυχῆς, καὶ μειδίᾳ μαῖωτον ὥσπερ τὸ μένος τῆς ψυχῆς.

Εἰς παράδειγμα τῆς καλλονῆς τῶν στίχων κεί-
σθωσαν αἱ στροφαὶ αὗται.

• Εἰς τῆς Σηστοῦ τὸν οὐρανὸν γελόεσσ' ἀνατέλλει
ἡμέρα περιπόθητος, θυμοτερπῆς ἡμέρα.

Τῆς Κυθηρείας ἑορτὴν ἡ αἴγλη τῆς ἀγγέλλει,
καὶ θυμηδίας ἄσματα πληροῦσι τὸν αἰθέρα.

Μακρόθεν, ἐξ ἀλίστεφῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου
ἐπίγειοι Κυθήρειαὶ συνέρρεον εἰς πλήθη,
καὶ διεκόσμουσαν τὴν Σηστόν ἀστέρες κάλλους νέου,
κ' ἐθαύμαζον εἰ κάτοικοι τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰ στήθη.

Τῆς Κύπρου αἱ νεάνιδες, τῆς Λέσδου αἱ παρθένοι
εἰσέπλεον διαπρεπεῖς, κ' ἐπέβαινον σκιρτῶσαι.
Φίλτερον φόρον ἢ Θεὰ λατρείας δὲν προσμένει.
Ἄρκει ὅτι καλλίζωνοι τὴν ἐνθυμοῦνται τόσαι.

Καὶ αἱ ἐξῆς κατὰ τύχην λαμβανόμεναι.

Καὶ αὖθις πένθος ἤχει ἡ ταραχώδης ὥρα,
καθ' ἣν οἱ πόντοι μαίνονται καὶ πίπτουσι τὰ φύλλα.
Εὖοσμοι ζέφυροι τὴν γῆν δὲν ἐκυδέρνων τῶρα,
ἀλλ' ἄνεμοι, τὰ πνεύματα τῆς Ἄρκτου τὰ ὀργίλα.

Κρείττονος ὥρας λείψανον ἡ χελιδὼν ἐπέτα
πρὸς χώρας, ἔνθα νεαρὸν τὸ ἔαρ ἐγεννᾷτο.
καὶ ὅπου χθὲς ἡ ἀηδὼν τὸ ἔαρ ἐχαιρέτα,
τῶρα βοῶντος ἀμείλικτος καὶ κρύος ἐμυκάτο.

Μόνος ὁ Λέανδρος, θρασύς, ἐτόλμα ν' ἀψηφῆσθαι
τὸν δαίμονα τῶν θυελλῶν, τοῦ θεοῦ τὸν φονέα.
Ἐγίνωσκεν ὅτ' εἰς χειμῶν δὲν ἔρκει νὰ νικήσῃ
τὴν φλόγα τὴν ἐνδόμυχον, τὰ στήθη τὰ ἀκμάτα.

Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ στροφαὶ ἀσθενέστεραι τούτων.

Τὸ «Ὅνειρον» εἶναι ποίημα ἐπικολυρικόν, εἰς ἑνδεκασυλλάβους ὁμοιοκαταλήκτους, ῥυθμοῦ ἰταλίζοντος, ὡς τῆς κόρης τοῦ Σεῖχ-οὐλ-Ἰσλάμη, ὧν ὁμως ἡ ὁμοιοκαταληξία δὲν εἶναι αὐστηρῶς ἐπιμεμελημένη, ὡς ὅτε τρεῖς ἀλλεπάλληλοι στροφαὶ ἔχωσι καταλήξεις εἰς ἄζει, ἐξ αὐτῶν δὲ αἱ δύο εἰσὶν ἡ λέξις στενάζει. Καὶ ἴσως μὲν ἡ παρατήρησις αὕτη φανῇ λίαν λεπτόλογος καὶ ὡς παρονυχίδας ἐλέγχουσα· ἀλλ' ἡ καλλιτεχνία οὐδὲ παρονυχίδα πρέπει νὰ παραβλέπη.

Ἡ δὲ γλῶσσα τοῦ ποιήματος εἶναι δημώδης, καθ' ὑπερβολὴν μάλιστα, ἀλλ' ἐπιμελὴς ἐν γένει καὶ χάριν ἔχουσα, οὐχὶ δὲ καὶ ἐντελῶς ὁμαλῇ, ὡς ὅτε μεταξὺ τῶν δημωδεστάτων ἴσιονε, ἀλεφιάσθη, βόχθα βόχθα (ἀντὶ βοήθει βοήθει) παρεμβάλλωνται αἱ λέξεις φύσις, θάλλει καὶ ἄλλαι· πολλὰ εἰσὶ προσέτι καὶ τὰ ἔρμα καὶ τὰ θλιβερά, κατὰ κόρον δ' ἐπαναλαμβάνεται τὸ λές, ὡς ἀφελὴς τις εἰσαγωγὴ ὁμοιώσεων. Ταῦτα ὁμως εἰσὶ δευτερεύοντα ἐλαττώματα ὡς πρὸς τὰ πολλὰ προτερήματα τῆς λέξεως καὶ τῆς φράσεως τοῦ ποιήματος, οὗτινος αἱ εἰκόνες εἰσὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποιητικαί, ἀκριβεῖς καὶ πρωτότυποι. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ὅλην σύνθεσιν, εἶναι συνεχῆς ἀλληγορία τοσοῦτον περίπλοκος καὶ συνεσκοτισμένη, ὥστε πολὺ ὑπερακοντίζει τὸν Δάντην, καὶ ἡμεῖς, μάτην ἀγωνισθέντες νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς αὐτῆς τὸν μυστικισμόν,

νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τῆς ποιήσεως ὁ σκοπὸς ἂν ᾔῃαι ἡ ὠφέλεια, μέσον ὅμως εἶναι ἡ τέρψις, ὁ δὲ νοῦς δὲν τέρπεται ὅταν ὅπως-δήποτε δὲν ἐννοῇ.

Τὸ ποίημα ἄρχεται ὧδέ πως.

Σπιθοβολοῦσε τῆς ἀόγῃς τ' ἀστέρι,
καὶ τ' ἀεράκι ὀλόγλυκο φυσοῦσε,
κ' ἄχ! ἔλεγα, καυμένο καλοκαίρι,
κ' ἐστέναξ' ἡ καρδιά μου ποῦ ἐπονοῦσε.

Χαρά 'ς τον ποῦ ἀπὸ Χάρο δὲν ἠξέρει.
Ψιθύριζε, θαρρεῖς μουγγοφυσοῦσε,
σὰν νὰ κρυφομιλοῦσε μὲ τ' ἀέρι
ἡ μοναξιά τοῦ κάμπου ποῦ ἀγρυπνοῦσε.

Καὶ ὅλο ῥαϊα μέσα τὸ λειβάδι
ἐδγῆκα κεῖθε 'ς τὴν ψηλὴ ραχούλα,
ποῦ πῶς 'ς τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἔνα βράδυ
τὴ θάψανε τὴ βουλιασμένη 'Ανθοῦλα.

'Η ἄχαρι! Φθονοῦσε, λές, τὸν Ἄδη,
πῶσκαψε μόνη τὸ βαθύτης μνημα.
'Αγάπησε τὸ χάρο, τὸ σκοτάδι·
τὸ χάρο ἡ δόλια, κ' ἄφησ' ἐμὲ θῦμα.

"Ετερον χωρίον τοῦ αὐτοῦ ποιήματος.

Κ' ἐκάθευε ψηλὰ μὲς 'ς τὸν αἰθέρα.
Μ' ἄρπαξε πάλε, κ' εἶδα ποῦ μ' ἀγῶνα
σὲ βουνὸ μακρὰ μακρὰ 'κεῖ πέρα
π' οὐτ' Ὀλυμπο τὸ λένε οὐτ' Ἐλικῶνα,

Ποῦ Καύκασο θαρρῶ, μοῦ 'πε, τὸ λένε,
ἐμούγγριζ' ἕνας γίγαντας δεμένους,
ποῦ καὶ στεριαῖς καὶ θάλασσαις τὸν κλαῖνε,
καὶ μόν' αὐτὸς δὲν εἶν' ἀπελπισμένος.

"Ετρωγε ὁ γυψ ἐκεῖ τὰ σωτικά του,
κ' εἶχε καὶ μούς 'ς τὰ σκότια του, λαχτάραις,
ξερνοῦσ' ἐκεῖ τὸ στόμα του κατάραις,
δαγκῶντας φοβερά τὰ σίδερά του.

Κ' ἔσκουζε «Σκύλε, ἐδῶθε, θὰ σὲ φάω»
κ' οἱ θόλοι τ' οὐρανοῦ ν' ἀντιβογοῦνε,
καὶ νὰ βροντοῦν καὶ φοβερά νὰ ἤχοῦνε,
κ' ὡς νὰ ξεσκιῶνται ἀπάνου νὰ γυρνᾶω.

Καὶ κατωτέρω·

"Επλεε ἐκεῖ σὰ φῶς τὸ καίκακι
κι' ὥσάν τὸ φεῖδι στὸ αἶμα, λές, 'γλυστροῦσε.
Πῶς τ' ἄμπωνε ὀλοφοῦσκωτο πανάκι
εἰς τ' ἀεράκι ποῦ ἀπ' ἐκεῖ 'φουσοῦσε.

Κι' ἀφρούς ὀπίσω του ἄφινε ἀναμμένους·
καὶ μὲς τς' ἀφρούς ποῦ ἐκεῖ 'σπιθοόλοῦσαν
τὰ κύματα 'κυλοῦσαν 'πεθαμένους
ποῦ μὲς τὸ φῶς λές τώρα κι' ἀνηζοῦσαν.

Καὶ βλέπω κ' ἡ 'Ανθοῦλάμου 'φοροῦσε
μιὰ ποῦ μ' ἐθάμπωνε ἀπ' τὸ φῶς κορώννα·
καὶ σκηπτρο φωτεινὸ ἕνα κρατοῦσε
'ψηλὴ, λές, ἐκεῖ, 'ψηλὴ σάν 'Αμαζόνα.

Καὶ ὅλο φῶς ἐψήλωνε· κ' ἐκ' εἶδα
ποῦ 'γένουνταν τὸ καίκακι θρόνος,
θρόνος χρυσὸς ὁποῦ ἔλαμπε· ποῦ μόνος
εἰς τὴν ψυχὴ μου ἐκεῖ ἔχυνε μιὰ ἐλπίδα.

Καὶ εἰς ὀλίγο, π' ἄστραφτε, βροντοῦσε
κ' ἐσκόρπασε φλόγες, λάμψι ἐκεῖ μεγάλη.
καὶ μὲς ταῖς φλόγαις ποῦ ἀχτινοβολοῦσε
τς' Ἀνθούλας μου ἡ κορώνα στὸ κεφάλι.

XI

Βασίλισσα πῶς 'κάθητο στὸ θρόνο
κ' ἐψήλωνε ὡς πῶφθασε στὰ νέρη.
Σαλεύει ἡ γῆ σ' ἓνα της βλέμμα μόνο
οἱ γίγαντες θὰ ἐφαίνοντο ἐκεῖ βρέφη.

Κ' ἐζήλευα 'γὼ, λείει, ποῦ ἡ Ἀνθούλα
περήφαν' ἀπ' τὸ θρόνο της 'κυττοῦσε,
κι' ὦ! ἄς ἦτανε πάλι ἔλεγα παιδοῦλα!
Ἄς ἦταν, καὶ κορώνα ἄς μὴ 'φοροῦσε.

— 'Κεῖος ποῦ ἀγαπᾷ καὶ δὲν τὸν ἀγαπᾶνε
μοιάζει ἐκκλησιὰ στὴν ἔρημο ποῦ μένει
ἀφώτιστη, κλειστή, λησμονημένη,
μοιάζει ἐκκλησιὰ ποῦ δὲν τὴ λειτουργᾶνε.—

Ἔτερον ποίημα «ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐα» σύγκειται
ἐκ 3010 στίχων δεκαπεντασυλλάβων. Ὅ,τι δ' ἐρρέθη
περὶ τοῦ ποιητοῦ τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ, ὡς πρὸς
τὸν Κλοψτόκ, πρέπει, νομίζομεν, νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ
περὶ αὐτοῦ ὡς πρὸς Μίλτωνα, ὅτι δηλαδὴ ὁ ποιη-
τὴς ἠγνῶει αὐτοῦ τὴν ὕπαρξιν· διότι δὲν θέλομεν
νὰ τὸν ἀδικήσωμεν διὰ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι ἐν γνώ-
σει αὐτοῦ ἔγραψε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐαν. Καὶ
οἱ μὲν στίχοι εἰσὶ μέχρι τινὸς καλλιτεπεῖς, οὐχὶ ὁμῶς

ὅσον ἡ ποιητικὴ ἐντέλεια ἀπαιτεῖ· ἡ δὲ γλῶσσα, καθαρεύουσα, ἔχει τινὰ προτερήματα ἐντόνου βραχυτέτος καὶ χρωματισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ ταῦτά τε καὶ κατὰ τύπους καὶ χρήσεις τῆς λέξεως ἀλλαχοῦ πάλιν χωλαίνει, δυσάρεστοι δὲ εἰσὶν αἱ διὰ τὸ μέτρον ἐκθλίψεις καὶ αἱ πολλαὶ χασμωδίαὶ ἐκ συμπτώσεως τῶν αὐτῶν φωνηέντων. Ὁ πρόλογος ἐκ μικρῶν 116 στίχων συγκεείμενος, ἔχει καλὴν τὴν (παροξύτονον) ὁμοιοκαταληξίαν, καὶ περιγράφει τὴν πρωτόπλαστον γῆν, ἀλλὰ δι' εἰκόνων στερουμένων χάριτος καὶ πρωτοτυπίας, καὶ μὴ ἀνταποκρινομένων εἰς τὸ ὕψος τῆς ὑποθέσεως. Χωρεῖ δ' ἔπειτα τὸ ποίημα διὰ δεκαπεντασυλλάβων, μικτῶν ἐξ ὁμοιοκαταλήκτων καὶ μὴ, μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς μακρὸν (πέραν τοῦ δέοντος μακρὸν) ὕμνον ἐκ στίχων ὁμοιοκαταλήκτων· ὁθεν ὀρμώμενος ὁ ποιητὴς, προχωρεῖ μέχρι τέλους ἄνευ διακοπῆς ὁμοιοκαταλήκτους γράφων, ὧν οἱ βαρύτονοι μάλιστα δὲν εἶναι πάντοτε ἀνεπίληπτοι, ὥς δὲν εἶναι καὶ ὁ τῶν στίχων ῥυθμός. Τὸ δὲ καθόλου ὕψος, καλὸν ἐν γένει καὶ πρέπον εἰς ποίησιν, ἔχει ὅμως καὶ οὐκ ὀλίγας κηλίδας, οἷον συχνάς ἐπαναλήψεις τῶν αὐτῶν ἰδεῶν, καὶ περιττὰς ἀναπτύξεις τῶν ἤδη ἐννοηθέντων. Καίτοι δὲ πολὺ ἀπέχον τὸ ὅλον ποίημα τοῦ ἀφελοῦς ὕψους τῆς γραφῆς, καὶ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἐπιμελοῦς καλλιεπείας τοῦ «ἀπολεσθέντος Παραδείσου», κέκτηται ὅμως ὑπὸ πάσας ταύτας τὰς ἐπόψεις οὐ

μικρὰς ἀρετὰς, καὶ ὑπερέχει τοῦ Θεανθρώπου Σω-
τῆρος, ὅσον λείπεται τοῦ Μίλτωνος.

Εἰς παράδειγμα τοῦ ὅλου ποιήματος, κείσθω ἐκ
τοῦ Β' ἄσματος ἡ περιγραφή τοῦ Σατανᾶ.

Εἰς σκότη ὅπου τοῦ φωτός δὲν χύνεται τὸ κῶμα
καὶ εἰς τοῦ Πλάστου τὴν ἀράν βοᾷ ἀγνωμοσύνη,
τίς Ἀριάδνη μαγικὸν θά μοι δωρήσῃ νῆμα;
Ποῖος τὴν φαντασίαν μου ἐκεῖ θά κατευθύνῃ;

Σὺ, μελιχρὰ φωτός ἀκτίς, θά μ' εἰκονίσῃς ποῖα
ἐκεῖ ὅπου δὲν φαίνεσαι ψυχρὰ ἀπλοῦται φρίκη,
καὶ σὺ, ὦ πρὸς τὸν Πλάστην μου ἐγκάρδιος λατρεία,
θά μ' εἴπῃς εἰς ἀγνώμονας τίς πρέπει καταδίκη.

Ὅσον τῆς γῆς ὁ οὐρανὸς ἀπέχει τῆς ὠραίας,
τρίς τόσον κάτωθεν αὐτῆς ἀνοίγεται τὸ χάσμα,
εἰς τὸ ὅποτον ὁ Θεὸς μετὰ ὀργῆς δικαίας
ἐκρήμνισε τὸ πρὸς αὐτὸν ἀγνωμονῆσαν πλάσμα.

Σοὶ ἔπρεπεν, ὦ Σατανᾶ, σκιάς νὰ κατακτήσης,
ἀντὶ τοῦ σκήπτρου, ὃ μωρὸς ν' ἀρπάσῃς ἡδουλήθης,
κ' ἀντὶ τὰ πάντα ν' ἀγαπᾷς, τὰ πάντα νὰ μισήσῃς,
θανάτου κ' εὐεργετικῆς ἐστερημένος λήθης.

Σὺ θά ἀρπάσῃς τὴν ἀρχὴν παρὰ τοῦ μὴ λαθόντος;
Μεθ' οὗ τὸ φῶς τὸ αὔλον καὶ ἡ ἰσχὺς ἐφύη,
ὃς ἐκ μὴ ὄντος γεννηθεῖς, ποιεῖ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος,
καὶ κόσμους πλάττει ἐν ῥίπῃ καὶ κόσμους διαλύει;

Ἀπὸ ἐδάφους ῥήγματα ὑγροῦ καὶ σηπωμένου
ἀτμώδης κ' αἱματόχρους φλόξ λυσσώδης ἀνατέλλει,
κ' ἐν μέσῳ σκότους φαίνεται ἐκεῖ αἱματωμένου
ἀγριωτέρου τῶν κακῶν πνευμάτων ἡ ἀγέλη.

Εἰς τὰς ἀντανακλάσεις τῆς τὰς διασειομένης
τῶν διαβόλων αἱ σκιαὶ χορεύουν γιγαντώδεις,
καὶ βλασφημῖαι ἀντηχοῦν σαλεύουσαι τὰς φρένας,
καὶ στεναγμοὶ καὶ καγχασμοὶ ἀνάμικτοι φρικώδεις.

Ἐδῶ τοῦ φθόνου ἡ πηγὴ βωδὴ καὶ ἀπαισία
τὸ ὕδωρ τῆς τὸ πράσινον κυλῖει ἀενάως,
καὶ σκολιῶς στρεφόμενον χωνεύει εἰς τὸ χάος,
παρέχον δηλητήριον εἰς πνεύματα μυρία.

Ἐδῶ βοοῦν τρωγόμενα τὰ ἄτακτα στοιχεῖα
καὶ μετὰ λύσεως ἡ φθορὰ πρὸς ἑαυτὴν παλαίει,
καὶ ἡ μελανοπτέρυγος, στυγνὴ Ἀπελπισία
διὰ παρόν καὶ παρελθόν καὶ διὰ μέλλον κλαίει.

Ὁ Σατανᾶς ὑπέροχος ἐν μέσῳ τῶν δαιμόνων
συστρέφει βλέμμα πύρινον ὀργῆς κ' ἀπελπισίας,
μὴ σῶζων ἐκ τοῦ γένους του τοῦ Θεοῦ, παρὰ μόνον
τὸ μεγαλεῖον, πλὴν κ' αὐτὸ μεστὸν ἀλαζωνείας.

Τὴν ὄψιν, ἣν ἐλάμπρυνεν ἀνέκφραστος ἀγάπη,
τὸ μῖσος νῦν κ' ἡ σκιερὰ κατήφεια σκοτίζει,
τάγγελικὸν μειδίαμα, εἰς σεσηρὸς ἐτράπη,
τὸ βλέμμα εὐγνωμὸν ποτε, νῦν θάνατον σκορπίζει.

Βαδίζει, ἵσταται· νῦν μὲν ἡ χεὶρ ἀγρίως τείνει
εἰς τὴν πυρίνην σπάθην του, τὸ βλέμμα αἵματοῦται,
κ' ἐπὶ τῶν ὤμων μαίνεται ἡ κόμη ἡ φλογίνη,
νῦν δ' εἰς τὸ στήθος ἀδρανῆς ἡ χεὶρ διασταυροῦται.

Μὴ ἄρα συνταράσσεται ὑπὸ μεταμελείας;
ὦ, ὅχι· ἡ φιάνθρωπος θεότης ἥτις φαίνει
τὴν τοῦ ἐξαγνισμοῦ σπονδὴν ἐπὶ τῆς ἀμαρτίας
κ' εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιστροφὴν σημαίνει,

ἡ εὐμενὴς Μετάνοια οὐδέποτε θά πνεύσῃ
εἰς στήθος μαῦρον πλακωθὲν ὑπὸ τοιοῦτον κρῖμα.
Κακία εἰς τὸ πταίσμα του θά τὸν καταδεσμεύσῃ,
καὶ μῖστος κατὰ τοῦ Θεοῦ θά ᾔνῃ πᾶν του βῆμα.

Ἀκούων τὰ παράπονα τῶν μελανῶν ἀγγέλων,
ἐκείνων, οὓς παρέσυρεν εἰς τὴν ἀποστασίαν,
καὶ μὴ δυνάμενος οὐδὲν, μὴ βλέπων εἰς τὸ μέλλον
εἰμὴ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἀπελπισίαν,

νοεῖ τὴν θείαν δύναμιν καὶ τὴν μικρότητά του,
αἰσθάνεται τὸ μῖσός του κορυφωμένον μᾶλλον,
μουᾶται ἀπειλητικὰ πλανῶν τὰ βλέμματά του,
μουᾶτ' εἰς θόλους ζοφεροῦς πυγμάς ἀγρίας πάλλων.

Οὐτ' ὄφει, ὑπ' ἀνδρῶν κλεισθεὶς εἰς τὴν στενοχωρίαν,
ὀρθόνεται καὶ κεφαλὴν πεπισμένην σείει,
τοξεύει βλέμμα ὕφαμον, συρίζει μὲ μανίαν,
κ' ἐκβάλλων γλῶσσαν αἰχμηράν ἀφροῦς ἰώδεις πτύει.

Φεύγει, κ' εἰς χώρους ζοφεροῦς πλανώμενος φρυάττει,
κ' ἰστάμενος ὡς ἀστραπή, τοὺς πνιγηροῦς ἀέρας
καὶ τὴν βωβὴν τοῦ κράτους του ἡγῶ διαταράττει,
καὶ ἤδη εἰς τὸ ἔσχατον τοῦ Ἄδου φθάνει πέρας,

ἂν πέρας ἔχ' ἡ ἄβυσσος. Αἴφνης ἀναχαιτίζει
τὴν μανιώδη του φορὰν καὶ ἀκροᾷτ' ἀσθμαίνων.
Ἐντὸς ὁρῶν ὑπερφυῶν καὶ ἀνατετραμμένων
ὅπου τοῦ Ἄδου ἡ πνοή, ἀπαύστως κλαυθμηρίζει,

πελώριον τὸν σκελετὸν πιέζουν τοῦ Θανάτου
δεσμὰ βαρέα τρύζοντα εἰς κάθε κίνημά του.
Πῦρ κίτρινον ἐκπέμπουσιν οἱ κοῖλοι ὀφθαλμοὶ του,
καὶ μειδιᾷ εἰρωνικῶς ἡ ἄσαρκος μορφὴ του,

καὶ εἶναι τόσον πελιδὴν, ὥστε πυκνὴν σκοτίαν
μὲ λάμψιν λούει ἀλαμπῆ, ψυχρὰν καὶ ἀπαισίαν.

Ἴδου καὶ ἕτερον τεμάχιον ἐκ τῶν καλλητέρων.

- « Ἀδᾶμ, ὅποται μὲ θαμβοῦν οὐράνιοι ἐκστάσεις!
Ἐπόθουν ὄμμα εὐκυκλον, λαμπρὸν, ὡς τοῦ ἡλίου,
νὰ περιβάλῃ τῆς Ἑδῆς τὰς φωτεινάς ἐκτάσεις.
Ποθῶ μὲ ἄσματα τερπνὰ
καθὼς τὰ εὐλαλα πτηνὰ
νὰ χύνω τὸ θυμίαμα λατρείας αἰωνίου! —
- « Εἰς τόμμα σου τὸ διαυγὲς ἐγγράφεται, κινεῖται
χαριεστέρα ἢ Ἑδῆμ, κ' ἡλίου ποθεῖς ὄμμα;
Εἰς μίαν μόνην λέξιν σου ὁ πλάστης ἀνυμνεῖται,
καὶ διαφαίνεται γυμνὴ
ἡ τῆς ψυχῆς σου καλλονή,
καὶ σὺ, ὑψίστη μουσικῇ, ζηλοῖς ὀρνίθων στόμα;
- « Ἀν ἀρμοδίως ἔσχυσε ποτὲ νὰ ὀνομάσῃ
ἡ γλῶσσα τάντικείμενα τοῦ ἔξω τούτου κόσμου,
ἀλλ' εἶν' ἀδύνατόν ποτε ὀνόματα νὰ πλάσῃ
ἐφ' ὧν ν' ἀντικατοπτρισθῇ
τὸ ἄληπτον καὶ τὸ βαθύ
τοσούτων ἀλλοιώσεων τοῦ κόσμου τοῦ ἐντός μου.
Πῶς νὰ ἐκφράσῃ ἡ γλῶσσά μου ὅποια ἡ χαρά μου,
ποία ἡ ἔκστασις ὑφ' ἧς ὁ νοῦς μου ἀνηρπάγῃ,
ὅτε τὸ πρῶτον ἤνοιξα πρὸς φῶς τὰ ὄμματά μου,
καὶ εἰς μακρὰν ἀναπνοὴν
ἔπινα, ἔπινα ζωὴν,
κ' ἔδλεπον κόσμον, ὅς εἰς φῶς καὶ κάλλος ἐσελάγει;
« Καὶ πῶς τὴν μετὰ συντριβῆς ἀνάτασιν νὰ σ' εἴπω
τοῦ νοῦ, ὅστις ἐνθουσιῶν, μεθύων ἐπεπόθει
ἐκεῖνον, ὅστις μ' ἔθεσεν ἐν τῇ ὥραίῳ κήπῳ,
τὸν ἀγαθὸν δημιουργόν,
ὅστις ἀφίπτατο φυγῶν,
ὡς τῆς εὐγνωμοσύνης μου τὴν ἐκρηξίν ν' ἀπώθει;

«Ὅποτε, ὦ Ἀδάμ, ἐγὼ σὲ εἶδον κατὰ πρῶτον
ὁρμή τις μ' ἔσυρε πρὸς σέ, ὁρμή τις μὲ ἀπώθει,
ἐσκίρτα ἡ καρδία μου ὑπὸ παλμῶν ἀγνώτων,
τὸ βλέμμα, ἡ διάνοια πρὸς σέ συνεκεντρώθη.

Μ' ἐφαίνετο περικαλλές, καὶ ὅτε μὲ ἐκάλεις,
ἡ γλῶσσά σου ὡς μουσικὴ ἐχύνετο ἐντός μου,
κ' ἡρέμα ὑπὸ γλυκερᾶς ἀναρπασθεῖσα ζάλης
εὐρέθην εἰς τοὺς κόλπους σου, εἰς κόλπους νέου κόσμου.

Ἦ φύσις διὰ σοῦ, Ἀδάμ, ὠραιότερ' ἀστράπτει,
τὸ πρὸς σε φίλτρον μου αὐτὴ σφοδρότερον ἀνάπτει.
Ὁ ἔρωσ σου αἰθέριος πρὸς τὸν Θεὸν μ' ἐξαίρει,
κ' ἡ πρὸς Αὐτὸν λατρεία μου πρὸς σέ μ' ἐπαναφέρει.

Ἀλλὰ, ὦ τελειότερον τῶν τοῦ Θεοῦ πλάσμάτων
καὶ πάντων προσφιλέστερον εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν,
εἰπέ μοι, πῶς τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἀλληλουχίαν
νά ὀνομάσω δύναμαι τοσοῦτων αἰσθημάτων;» —

Ἄλλ' ἤδη χωροῦμεν ἀσφαλεστέρω ποδὶ πρὸς τ'
ἀνώτερα τοῦ Παρνασσοῦ ὄροπέδια. Μετὰ τοὺς τρεῖς
προμνησθέντας ποιητάς, οὓς θεωροῦμεν δεκτικούς
τελειοποιήσεως, δι' ὃ καὶ συνιστῶμεν αὐτοῖς σπου-
δὴν καὶ ἀσκήσιν περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ στιχοур-
γίαν, προσεκτικὴν ἀνάγνωσιν τῶν ποιητικῶν ἀρι-
στοურγημάτων, καὶ μάλιστα τῶν τῆς προγονικῆς
φιλολογίας, καὶ ἐπιδιώξιν τοῦ τελείου, ἀπαντῶμεν
ἐπύλλιον ἐπιγραφόμενον Κατσαντώνης, εἰς
γλῶσσαν δημοτικὴν ὠραίαν, ἀκριβῆ, ἰσχυράν, καὶ
εἰκονικὴν, ἀναπολοῦσαν τ' ἄριστα τῶν δημοτικῶν

ᾶσμάτων, καὶ ὀλίγον ἀπολειπομένην αὐτῶν. Εἰσὶ δὲ οἱ στίχοι τοῦ ἔπους δικαπεντασύλλαβοι καὶ ὁμοιοκατάληκτοι, ἡ δ' ὁμοιοκαταληξία πλουσία, καὶ ἐλέγχουσα ποιητὴν ἐννοοῦντα πῶς νὰ μετέρχεται τὸ πολύτιμον τοῦτο τῆς Μούσης περίαπτον. Πλοκὴν ὅμως τὸ ποίημα δὲν ἔχει πολλήν, διότι εἶναι ἡ ἀπλὴ ἐξιστόρις τοῦ ἡρώϊκου μαρτυρίου τοῦ Κατσαντώνη· ἀλλ' ἡ ἐξιστόρησις εἶναι ποιητικὴ, σῶφρων, ἰσχυρὰ, καὶ συγκινητικὴ. Σύγκειται δὲ τὸ ὅλον ἐκ στίχων 482, καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος ἀριθμοῦ τῶν 500 στίχων προσετέθη καὶ ἡ ἀρχὴ ἐτέρου ποιήματος «τὸ Κάστρο τῆς Ὠρηᾶς» εἰς στίχους ἀνομοιοκαταλήκτους, ἔχον καὶ τοῦτο ἀνάλογα πρὸς τὸ ἄλλο τὰ προτερήματα· πιθανῶς δ' ἐὰν ἐπερατοῦτο θὰ εἶχε καὶ τὰ ἐκείνῳ ἐλλείποντα προσόντα τῆς εὐρέσεως μύθου καὶ τῆς πλοκῆς καὶ οἰκονομίας. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι ὁ ποιητὴς θέλει συμπληρώσει αὐτὸ, καὶ ἐν γένει ὅτι θέλει ἐμμείνει εἰς τὴν τῶν Μουσῶν θεραπείαν, πεποιθότες ὅτι, οὕτω χωρῶν, θέλει ποτὲ διὰ τῆς ποιήσεως τιμήσει ἑαυτὸν καὶ τὴν ἡμετέραν φιλολογίαν.

(Ἐν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς δὲν συμμερίζεται καθ' ὅλα τὴν κρίσιν ταύτην, εὐρίσκον αὐτὴν ὑπερβαλλόντως εὖνουν).

Τοῦ Κατσαντώνη ἡ ἀρχὴ ἔχει ὥς ἔπεται·

Ἐβγῆκ' ὁ ὕπνος παγανιά τὰ Γιάννινα νὰ πιάσῃ·
ἐπῆρ' ἀράδα τὰ χωριά, τῆς γειτονιᾶς διαβαίνει,
κι' ἀπ' ὅποιον δρόμον κι' ἂν διαβῇ κι' ἀπ' ὅπου κι' ἂν περάσῃ
μὲς 'ς τὸ σκοτάδι τὸ βαθύ τὰ δόκανά του σταίνει.

Κρυφά κρυφά στήν ἀγκαλιά τοῦ ὕπνου γελασμένα
γιὰ μιὰ στιγμή τὰ βλέφαρα φιλιοῦνται στόμα στόμα,
καί πάλι ξεχωρίζουνε ποῦ ἦταν ἀδελφωμένα·
ὁ ὕπνος δὲν ἐνίκησε τὸν τρόμο τους ἀκόμα.

Ἡ μάνα σφίγγει τὸ παιδί κρυφά στήν ἀγκαλιά της,
καί ξαγρυπνᾷ στὸν ὕπνο του καί κλαίει στὸ πλευρό του,
γιατὶ βαθὺ ἀπόχτυπο ἀκούει στήν καρδιά της,
γιατὶ φοβᾶται τὸ δεντρὶ μὴ χάσῃ τὸν ἀνθό του

τώρα ποῦ ἄγριος βοριᾷς φυσᾷ κι' ἀνεμοζάλη,
τώρα ποῦ νύχτα πλάκωσε πικρή, φαρμακεμένη,
καί σκιάζεται ἡ χαραυγὴ καί τρέμει νὰ προβάλῃ,
νὰ μὴν εὐρῇ ὅλη τῇ γῇ στὸ αἶμά της πνιγμένη.

Τρέμει ἡ γῇ ὁλόκληρη καί χύνει μαῦρο δάκρυ,
κι' ἀπὸ τὸ ἓνα τὸ βουνὸ στ' ἄλλου βουνοῦ τῇ ράχι,
κι' ἀπὸ τὸν ἓνα τὸν γκρημνὸ στ' ἄλλου γκρημνοῦ τὴν ἄκρη
ἀλλάζουν λόγια θλιβερά οἱ ἔρημοι οἱ βράχοι,

καί καταριῶνται μυστικά καί κλαίνε πικραμένα
τὴν ὥρα ποῦ ὁ Ἀλήπασας στά Γιάννινα ἐμβῆκε,
κι' ἄφησε κόραις ὀρφαναῖς, παιδιὰ ὠρφανεμένα,
κ' ἡμέρα χωρὶς βάσανα καί φόνου δὲν ἀφῆκε.

Ὁ χάρος εἶναι στὴ σκλαβιά παρηγοριά μεγάλη.
Χαρά 'ς αὐτὸν ποῦ ἔζησε ἐλεύθερος δυὸ χρόνια·
καί ἂν μιὰ ὥρα ἔζησε χαρά 'ς ἐκεῖνον πάλι·
δὲν εἶδε πόνους καὶ καῦμούς, δὲν εἶδε καταφρόνια·

γι' αὐτὸν τὰ δίφορα δεντρὰ πέντε φοραῖς ἀνθῆσαν,
κ' εἴχ' ἡ καρδιά του ἀνοιξί, αἰώνιο πανηγύρι·
οἱ σκλαβωμένοι μιὰ στιγμή μονάχῃ κι' ἂν ἐζῆσαν,
χίλιαις φοραῖς ἀπέρασαν τοῦ Χάρου τὸ γιοφύρι.

Γιὰ νὰ σκεπάσῃ τὸ φονεῖν ἡ νύχτ' ἀπὸ τὸν Ἄδην
κι' ἀπὸ τῆ μαύρῃ κόλασι, προδίνει κι' ἀγκαλιάζει
ὅλο τὸν κόσμ' ὁλόγουρα μὲ τὸ βαθὺ σκοτάδι,
καὶ γιὰ μικρὸ περιγέλω τὸν ὕπνο μᾶς μοιράζει.

Ἰδοὺ δὲ πῶς εἰσάγεται ὁ Ἀλῆ πασσᾶς μετὰ τινος
κακούργου ἱερέως·

Ἐπρόβαλ' ὁ Ἀλήπασας· στὰ στήθια του κυλοῦνε,
καθὼς στὴ ράχι τοῦ βουνοῦ τ' ἀφρόλευκα τὰ χιόνια,
τὰ γένειά του πυκνά πυκνά, κι' ὅλο τὸν κόρφο κλειοῦνε.
Μετρᾷ πολλὰ τὰ κρίματα κι' ὄχι πολλὰ τὰ χρόνια.

Ἐπρόβαλε στὸ πλάγι του χλωμὸς καὶ δειλιασμένος,
σάν ἄγριο μαῦρο φάντασμα ποῦ ἔφυγ' ἀπ' τὸν Ἄδην,
κ' ἓνας παππᾶς ἀπ' τ' Ἀγραφα στὸ ράσο τυλιγμένος,
ποῦ εἶχε ποιὸ μαύρῃ τῇ ψυχῇ ἀπ' τὸ βαθὺ σκοτάδι.

Ἀδερφωμένα τὰ θεριὰ τὰ δύο κρυφομιλοῦνε,
ἔχουν στὰ χεῖλῃ ζάχαρι καὶ στήν καρδιά φαρμάκι·
ποιοῦ τὸ μνημ' ἀνοίγεται τῆς ὥραις ποῦ ἀγρυπνοῦνε
καὶ καρτεροῦν σάν ὁ ψαρᾶς μὲ τὸ βαρὺ καμάκι;

Διὰ τῶν ἐπομένων στίχων ἐκτίθεται ἡ αἰχμαλω-
σία τοῦ Κατσαντώνη.

Καὶ νά...ἐπρόβαλ' ὁ Γιουσούφ χαρούμενος στὴ μέση.
— Χαμήλωσε τὰ ἄρματα καὶ τὸ τουφέκι πᾶψε.
Ἐστρωσε δεῖπν' ὁ Χάροντας κ' ἤλθε νὰ σὲ καλέσῃ.
Πᾶρε μελάνι καὶ χαρτὶ καὶ διαθήκῃ γράψε.—

— Κληρονομιά τὸν Ὀλυμπο ἀφίνω καὶ τὴν Ὅσσα,
καὶ τοῦ ψυχοπατέρα μου τοῦ Πίνδου τὰ λημέρια,
νὰ μοιρασθῇ ἡ κλεφτουριά καὶ παλληκάρια τόσα
ποῦ παίζουσι μὲ τὰ σύγνεφα καὶ σμίγουν μὲ τ' ἀστέρια.—

Ἐκίνησε ἡ συνοδιὰ στὰ Γιάννινα νὰ πάγη.
Ἀναστενάζ' ὁ Ὀλυμπος, καὶ στ' ἀναστενάγμα του
ἀνατριχιάζει ὁ ἀητὸς ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὸ πλάγι,
καὶ ἀνεδαίνει ποιοὺ ψηλὰ καὶ δέρνει τὰ φτερά του.

Κ' ἐπέρασ' ἓνα σύγνεφο θολὸ καὶ μαυρισμένο
κι' ἀγκάλιασ' ὅλα τὰ βουνὰ μέσα στὴν ἀγκαλιά του,
τὸν Κατσαντώνη νὰ μὴ 'δοῦν στὰ σίδερα δεμένο,
ποῦ σίμῳνε στὸν Πλάτανο γιὰ ναῦρη τὸ φονεῖα του.

Κι' ὁ Πλάτανος στὴ ρίζα του ἀννοιώθει τὸ θηρίο
ποῦ τὸν ἀγκάλιασε σφικτὰ καὶ ἔμοιαζε σὰν φεῖδι,
καὶ στρίβεται ὁλόγυρα μὲ δίπλαις χίλιαις δύο,
χιλιόκαμπο, χιλιόπετρο σὰν νὰ 'ταν δαχτυλίδι.

Κι' ὁ ἥλιος ποῦ τὸν ἔβλεπε στὰ σύγνεφα κρυμμένος
κρυφὰ κρυφὰ στὸν οὐρανὸ ζητοῦσε νὰ προβάλῃ,
κι' ἀνέβαινε ἀργοκίνητα στὸ θόλο τρομασμένος,
'σὰν νὰ 'θελε γιὰ νὰ κρυβῇ στὸ μαῦρο κύμα πάλι.

Ἴδου καὶ τινες στίχοι ἐκ τοῦ Κάστρου τῆς
Ὠρηᾶς.

Βεζύρη γύρισε καὶ δέξ' τριγύρω σου τί βλέπεις;
Βλέπεις τῇ νειότη τοῦ Μωριᾶ σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ ρόδα·
μὲ γυμνωμένο τὸ σπαθὶ μὲ στήθη γυμνωμένα.
Ἔχουν χαρὰ τὸν πόλεμο τὸ Χάρο πανηγύρι
καὶ δὲ φοβοῦνται θάνατο καὶ δὲ φοβοῦνται μνηῆμα.
Γύρνα καὶ πὲς τ' Ἀλήπασα πῶς δὲ θὰ προσκυνήσουν
τὰ παλληκάρια τοῦ Μωριᾶ τ' Ἀλήπασα τὰ πόδια·
κι' ἂν θέλῃ πόλεμο, ἐδῶ τὸν καρτεράει ὁ Χάρος
ὅπου ἀστράφτει τὸ σπαθὶ κ' ἡ λόγχη γυμνωμένη.—
Πέρνει τὸ λόγχο ὁ Σελίμ καὶ στὸν Πασᾶ γυρίζει.

Ἔτερον ποίημα, ἐπίσης εἰς τὰς εὐθαλλεστέρας λόγχμας τοῦ Παρνασσοῦ παραχθὲν μᾶς ἐφάνη ὁ Κόδρος, γεγραμμένον εἰς ἐντέχνους στροφὰς ὠραιῶν στίχων, ἐχόντων πλουσιωτάτην τὴν ὁμοιοκαταληξίαν. Ἡ στιχουργία αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν ἀνεπίληπτος, ὥς καὶ ἡ γλῶσσα οὐ μόνον γραμματικῶς ἀκριβεστάτη, ἀλλὰ καὶ ἔχουσα πάσας τῆς ποιητικῆς καλλιλογίας τὰς ἀρετὰς, τὴν ἁρμονίαν, τὴν χάριν, τὴν δύναμιν, τὴν γραφικὴν καλλονήν. Ἡ ἰδέα πολλάκις αἶρεται εἰς τ' ἀληθῆ τῆς ποιήσεως ὕψη, καὶ ἐκφράζεται πρωτοτύπως· αἱ παραβολαὶ εἰσὶν ἀληθεῖς καὶ ποιητικαί, ὁ δὲ μῦθος ἐνδιαφέρων καὶ ἐπιτηδεῖως πεπλεγμένος ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ἱστορίας. Αἱ Ἀθῆναι ἐξυπνῶσαι ποτὲ βλέπουσιν εἰς τὸ πεδῖον αὐτῶν ἀστράπτοντα τὰ δωρικὰ ὄπλα. Ἡ πόλις ταρασσεται. Ὁ χρησμὸς προλέγει τοῖς πολίταις νίκην ἂν στερηθῶσι τῆς κεφαλῆς των, ὁ δὲ Βασιλεὺς αὐτῶν Κόδρος ἐξηγεῖ τοῦτο, ὅτι αὐτοῦ ἀπαιτεῖται ἡ θυσία ὑπὲρ σωτηρίας τῆς πόλεως. Ἀλλ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μέδων, μὴ ἀνεχόμενος τοῦτο, ἀξιοῖ, παραιτουμένου τοῦ πατρὸς του αὐτὸς ν' ἀναγορευθῇ Βασιλεὺς, καὶ καθ' ὃ διάδοχος, νὰ θυσιασθῇ! Τοῦτο ὁμῶς δὲν ἀρέσκει εἰς τὴν Θελξιχόρην, τοῦ Μέδοντος τὴν μνηστὴν, ἥτις μετὰ πολλοὺς αἰδήμονας δισταγμοὺς ἀπέρχεται διὰ νυκτὸς πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν πύλην ἣν ὁ Μέδων ἐφρούρει, καὶ προσπαθεῖ ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν τῆς τοιαύτης προθέσεως. Ἐκ ταύτης

δὲ τῆς στιγμῆς καὶ ἐκ τῆς ταραχῆς τοῦ Μέδοντος ὠφελούμενος ὁ Κόδρος, ἐξέρχεται μετημφιεσμένος ὥς τις πτωχὸς γέρων δῆθεν ζητῶν τοὺς υἱοὺς του, προκαλεῖ τοὺς Δωριεῖς, καὶ φονεύεται. Ἀναγγειλᾶσης δὲ τὴν ἡρωϊκὴν πράξιν τῆς Ἀθηνᾶς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, πέμπουσιν οὗτοι πρεσβεῖαν, ἵνα ζητήσωσι πρὸς κήδευσιν τὸ σῶμα τοῦ Βασιλέως των, εἰς δὲ τὸ ἀπαίσιον ἄκουσμα οἱ Δωριεῖς, καθ' ὧν ὁ χρησμὸς ἐτελέσθη, τρέπονται εἰς φυγὴν, καταλιπόντες τὰς Ἀθήνας. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἄλλον μὴ νομίζοντες ἄξιον νὰ βασιλεύσῃ ἐπ' αὐτῶν μετὰ τὸν Κόδρον, ἀνακηρύττουσι τὸν Μέδοντα ἰσόβιον ἄρχοντα, καὶ δίδουσι αὐτῷ εἰς γάμον τὴν Θελξιχόρην.

Ἐν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς εὐχεται νὰ περιεῖχε τὸ ἀξιόλογον τοῦτο ποίημα καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς κηδείας τοῦ Κόδρου· τὰ δὲ λοιπὰ μέλη τόσῳ μᾶλλον συμμερίζονται τὴν εὐχὴν ταύτην, καθόσον πεποίθασιν, ὅτι ὁ ποιητὴς νέας στροφὰς προσθέτων, νέας καλλονὰς θὰ προσέθετεν εἰς τὸ ποίημα.

Ἴδου ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ποιήματος:

«Μικρὸν ἀφείσα τὸν Ἑλικῶνα,
ὦ Μοῦσα, κόρη τοῦ οὐρανοῦ,
μυσταγωγός μου πρὸς τὸν αἰῶνα
τῶν ἰσοθέων παραγενοῦ.

Πρὸ τοῦ νοός μου κρατοῦσα φάρων,
μακρῶν αἰώνων τὸν πέπλον ἄρον.

Ἐπὶ Πηγάσου ἀνάγαγέ με
παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Κηφισσοῦ,
καὶ μ' ἕνα κλάδον στεφάνωσέ με
τοῦ καλλιδάφνιδος Παρνασσοῦ.

Τ' ἀθάνατά σου δάκτυλα βάλε
εἰς τῆς βαρβίτου μου τὴν χορδὴν.

Μὲ τὴν φωνήν μου, Παρθένε, ψάλε
φιλοπατρίας μικρὰν ψδὴν.

Ψάλε τὸν θάνατον τοῦ γενναίου
καὶ φιλοπάτριδος Ἀθηναίου.

Πόσου τιμήσας τὴν σωτηρίαν
εἰπὲ, Θεά μου, τῶν δημοτῶν,
πῶς ἐτελεύτα, τὴν σωτηρίαν
τοῖς ἀπογόνους κληροδοτῶν.»

Καὶ οἷον δὴποτε ἄλλο χωρίον ἂν παραθέσωμεν,
θέλομεν εὖρει πάντοτε τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆς
γλώσσης, τὴν αὐτὴν καλλονὴν τῆς ποιήσεως. Διὰ
τῶν ἐξῆς περιγράφονται ἡ Θελξιχόρη μετὰ τῆς
τροφοῦ της, βαίνουσαι πρὸς τὸν Μέδοντα.

Εἰς μαύρους πέπλους κεκαλυμμένα
ἀκροπατοῦσιν ἀψοφητὶ
ὥσθι δορκάδες ἐπτοημένα
μὴ τὰς ἰδῶσιν ἐν τῇ φωτί.

Ἀλλὰ μὴ ἦτον Θεά Ἐκάτη
κ' εἰς τὰς τριόδους ἐπεριπάτει;

Σκιαὶ μὴ ἦσαν νεκρῶν ἀτάφων
αἶρουσαι πόδα πολυπλανῆ,
κ' ἔρχονται τώρα ζητοῦσαι τάφον
ἀπὸ τὸν ἄστοργον συγγενῆ;

Οὐδὲν τοιοῦτον. Ἐστηριγμένη
 εἰς τὸν βραχίονα τῆς μιᾶς
 σπεύδ' ἡ ἑτέρα, συνδεδεμένη
 ὅπως εἰς δένδρον παραφυᾶς.
 Μεστὸν τὸ βλέμμα κρύπτει θακρῶν,
 καὶ εἰς τὰς φλέβας τὸ αἷμα κρῶν.
 Ἀλλὰ ἡ θλίψις δὲν τῇ μαραίνει
 ἐρυθριῶσας τὰς παρειάς,
 ὅπως εἰς μῆλον ὅταν ἐμδαίνῃ
 ὁ σκώληξ, φείδεται τῆς χροιᾶς.

Ἡ δ' ἄλλη αἴρουσα ἐπὶ ὤμων
 πολλὰς δεκάδας ἐνιαυτῶν,
 εἰς ἀποθήκην φρενῶν ἀμώμων
 πολὺν συνήγαγεν ἀμητόν,
 ὅθεν τὰ δέοντα νῦν ἐκλέγει,
 καὶ πρὸς τὴν κόρην τοιαῦτα λέγει·
 «Ἰδὲ τὸν βίον μας, ὡς σανίδα
 εἰς λίμνην, θύγατερ, σκοτεινὴν,
 ἔχουσιν ἄγκυραν τὴν ἐλπίδα
 καὶ τὴν εὐρεῖαν ὑπομονήν.

»Γαλήνη τώρα, ἔπειτα ζάλη,
 καὶ μετ' ὀλίγον μαῦρος χειμῶν·
 καὶ μετ' ὀλίγον; Ὁ ναύτης βάλλει
 οἶνον εἰς κύλικας εὐθυμῶν.

Πρὸς τί τοῦ βίου τοσοῦτον μῖσος;
 Αὔριον ἔσται ἄμεινον ἴσως.»

Τοιαῦτα σώφρων εἶπεν ἐκείνη,
 τροφὸς πρὸς δέσποιναν προσφιλεῖ.
 Μικρὸν δ' ἡ κόρη, ὡς ἄνθος, κλίνει,
 καὶ ἄλλ' ἄντ' ἄλλων τῇ ὁμιλεῖ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ συμπέρασμα τῶν προεκτεθέντων εἶναι, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ κυρίως εἶχε νὰ κρίνῃ μόνον μεταξύ τῶν δύο τελευταίων ποιημάτων, ἅτινα μετὰ διαφορῶν μὲν, ἀλλὰ σχεδὸν ἴσων προτερημάτων δικαιοῦνται ν' ἀμφισβητήσωσι τὸ βραβεῖον. Ἰσόσταθμος ὁμῶς κατὰ τὰ λοιπὰ οὔσα ἡ πλάστιγξ, φρονοῦμεν ὅτι, διὰ τὸ ἄρτιον τῆς πλοκῆς καὶ τῆς συνθέσεως, πρέπει νὰ κλίνῃ πρὸς τὸν Κόδρον, εἰς ὃν καὶ ὁμοψήφως ἀπονέμεται ὁ στέφανος καὶ τὸ γέρας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 5 Μαΐου 1874.

Οἱ Κριταὶ

Γ. Α. ΜΑΚΚΑΣ, πρύτανις

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

Θ. ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

Θ. Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ.

Μετὰ ταῦτα ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ πρύτανις, ἀπεσφράγισε τὸ γράμμα τοῦ βραβευθέντος ποιήματος, καὶ ἐστεφάνωσε, καὶ ἐβράβευσε τὸν προσελθόντα ποιητὴν Γεώργιον Μ. Βιζυηνόν.

